

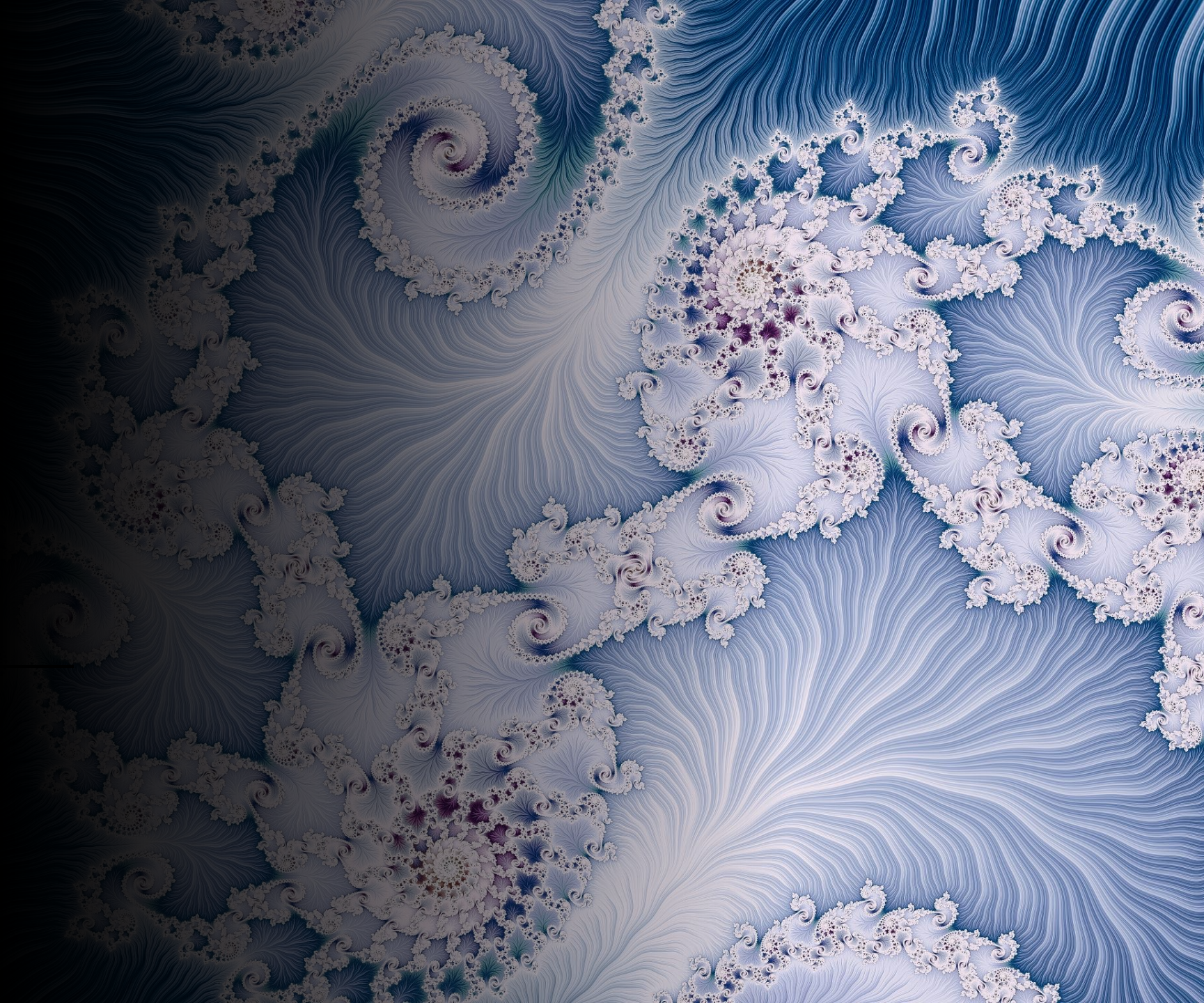
Module Fake news

Prof.dr. Jan De Maeyer

inleiding

Hoofdstuk 1

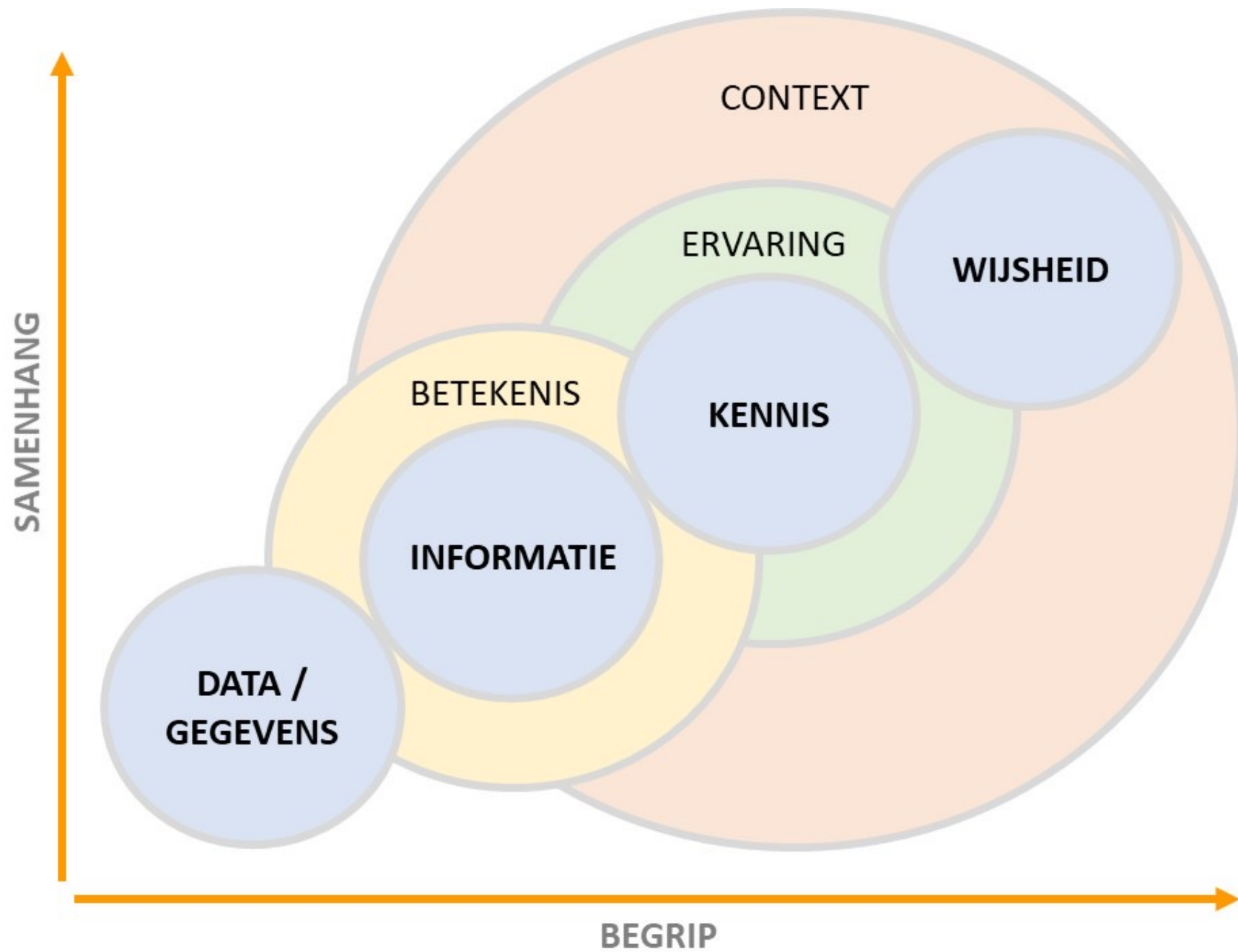
Introductie tot Misleidende Informatie

- **Begrip van misleidende informatie:** Het definiëren van misleidende informatie en onderscheid maken tussen misinformatie, desinformatie en kwalijke informatie. Dit helpt deelnemers de impact op besluitvorming en communicatie te begrijpen.
- **Historische en actuele relevantie:** Van Caesar tot sociale media: hoe misleidende informatie evolueerde van machtspolitiek naar moderne digitale manipulatie.
- **Kritische denkvaardigheden ontwikkelen:** Het belang van kritisch denken om het onderscheid te maken tussen feiten en manipulatie, en het ontwikkelen van mediawijsheid.

Wat is informatie?

Fabulous 4	Data (feiten)	INFORMATIE	Kennis	Wijsheid
Begripsmatige vertaling	Onderzoeken	Absorberen (analyseren en verwerken van data)	Handelen, interacteren	Reflecteren
Contextuele vertaling	Verzamelen van delen	Het samenvoegen van delen	Het creëren van gehelen	Het samenvoegen van gehelen
Volgens evaluatieproces	Waarderen/Evalueren	Evalueren/Beoordelen	Beoordelen	Feedback, feed forward, feed up
Uitspraken	Feitelijke uitspraken	Feitelijke en waarderende uitspraken	Waarderende en normatieve of handelingsuitspraken	Waarderende en normatieve of handelingsuitspraken
Status	Waar/Onwaar	Waar/Onwaar Gerechtvaardigd of niet	Gerechtvaardigd of niet	Gerechtvaardigd of niet
De mens	Overtuigingen	Attitudes	Gedrag	Gedrag
Gebruikte werkwoorden	Beschrijvende	Waarde-uitsprekende	Sturende	Waarde-uitsprekende en sturende uitspraken
Kritisch denken	Verzamelen en logisch groeperen van gegevens (1)*	(2) t.e.m. (11)*	(2) t.e.m. (11)	(12)* * zie verder in dit hoofdstuk onder kritisch denken
Statistiek	Verzamelande	Beschrijvende	Verklarende	

	HOE?	Waarderen	Argumenteren
Evalueren	Meten • Kwantitatief • Kwalitatief Beschrijven. Combinatie van meten en beschrijven Precies-vaag (Sorites).	Wat beschouw ik als waardevol? Parameters, indicatoren.	Waarom beschouw ik iets als waardevol? Argumentatieschema.
Beoordelen	Analytisch Holistisch Combinatie van beide	Wat is waardevoller?	Waarom is iets waardevoller dan iets anders?
Coachen (onderhandelen)	Rapporteren, feedback.	Wat is waardevol om te onderhandelen?	Waarom? Waarvoor?

Standpunten	Houding van de mens	status	werkwoorden
Feitelijke	overtuigingen	Waar/onwaar (for the time being)	Beschrijvende
Waarderende	attitudes	Gerechtvaardigd of niet	Waarde-uitsprekende
Hoe te handelen?	gedrag	Gerechtvaardigd of niet	Sturende

Typologie van Misleidende Informatie

- **Misinformatie:** Onjuiste informatie verspreid zonder kwaadwillige intentie, vaak door misverstanden of onzorgvuldigheid.
- **Desinformatie:** Opzettelijk valse of vervormde informatie ontworpen om schade te veroorzaken of misleiding te bevorderen.
- **Kwalijke informatie:** Waarheidsgetrouwe informatie die gebruikt wordt om individuen of groepen kwaad te doen in een conflict of competitie.

Het Belang van Kritisch Denken bij Informatiebeoordeling

- **Vaardigheden voor analyse:** Kritisch denken omvat het evalueren van bronnen, analyseren van argumenten, en het identificeren van vooroordelen of fouten in logica.
- **Bescherming tegen manipulatie:** Kritisch denken beschermt individuen tegen bewuste misleiding en helpt bij het maken van geïnformeerde beslissingen in een wereld vol informatie.
- **Het belang van context:** Begrijpen van de context achter informatie voorkomt verkeerde interpretaties en bevordert accurate conclusies.

Sociale Media en de Verspreiding van Nepnieuws

- **Versnelling van verspreiding:** Sociale media vergroten de snelheid waarmee valse informatie wereldwijd wordt gedeeld, zonder kwaliteitscontrole.
- **Filterbubbels en echo chambers:** Algoritmen creëren geïsoleerde informatieomgevingen die bestaande overtuigingen versterken en tegengeluiden verminderen.
- **Rol van gebruikers en platformen:** Gebruikers zijn zowel ontvangers als verspreiders van informatie; platformen spelen een belangrijke rol in factchecking en regulering.

Impact van Misleidende Informatie op de Samenleving

- **Vertrouwen in instituten:** Misleidende informatie ondermijnt het vertrouwen in media, wetenschap en overheid, wat leidt tot polarisatie en wantrouwen.
- **Gevolgen voor democratie:** Verkeerde informatie beïnvloedt stemgedrag en publieke opinie, met risico's voor eerlijke verkiezingen en beleidsvorming.
- **Sociale cohesie en fragmentatie:** Polarisation door desinformatie creëert verdeeldheid, waardoor gemeenschappen minder veerkrachtig en verbonden worden.

Strategieën om Misleidende Informatie te Bestrijden

- **Factchecking en verificatie:** Het controleren van feiten en het inzetten van verificatie-tools helpen om onjuiste informatie aan het licht te brengen.
- **Onderwijs en bewustwording:** Het trainen van kritische denkvaardigheden en mediawijsheid vanaf jonge leeftijd om weerstand te bieden tegen misleiding.
- **Verantwoording van platformen:** Sociale media en andere digitale platforms hebben de verantwoordelijkheid om verspreiding van desinformatie actief te beperken.

Allegorie van de grot

- Goede informatie wordt gegenereerd op basis van juiste feiten op voorwaarde dat men die feiten ook goed behandelt. Het kan dus fout lopen. Enkele voorbeelden:

- Juiste feiten -> slechte verwerking -> onjuiste informatie
- Onjuiste feiten -> goede verwerking -> onjuiste informatie
- Onjuiste feiten -> slechte verwerking -> onjuiste informatie

Zijn feiten wel waarde vrij?

- *'Feiten weerspiegelen niet de werkelijkheid,*
- *het is juist andersom: ze bepalen de vorm van die werkelijkheid door hun eigen voorafgaande redeneringen.'*

Enkele voorbeelden van misleidende informatie:

- **Selectieve presentatie van feiten:** Alleen die feiten presenteren die een bepaald standpunt ondersteunen, terwijl tegenstrijdige feiten worden genegeerd.
- Voorbeeld: Een bedrijf claimt dat het 90% van zijn werknemers een loonsverhoging heeft gegeven, maar verzwijgt dat die loonsverhoging slechts een symbolisch bedrag was.
- **Verkeerde context:** Informatie presenteren zonder de juiste context, wat kan leiden tot misinterpretatie.
- Voorbeeld: Een nieuwsbericht vermeldt dat het ziekteverzuim binnen een organisatie is gestegen met 20%, zonder te vermelden dat dit komt door een seizoensgebonden griep epidemie.

- **Foutieve of vertekende vergelijkingen:** Vergelijkingen maken tussen twee zaken die niet op dezelfde basis zijn, waardoor een valse indruk wordt gewekt.
- Voorbeeld: Een rapport vergelijkt de salarissen van werknemers in verschillende sectoren zonder rekening te houden met de uiteenlopende arbeidsomstandigheden en werkuren.
- **Gebruik van anekdotisch bewijs:** Gebruik van een enkel geval of anekdote om een bredere conclusie te ondersteunen, terwijl dat ene geval niet representatief is voor de gehele situatie.
- Voorbeeld: Een organisatie beweert dat er geen probleem is met de werkomstandigheden omdat één werknemer geen klachten heeft, terwijl er veel andere klachten zijn ingediend.

Oefeningen. Wat is misleidend in volgende zinnen?

- *‘Uit ons onderzoek blijkt dat 85% van de medewerkers tevreden is met hun werkomstandigheden.’*
- *‘Het ziekteverzuim is met 30% gedaald sinds de nieuwe maatregelen zijn ingevoerd.’*
- *‘In vergelijking met andere bedrijven in de sector betaalt ons bedrijf het hoogste salaris.’*

Reflectievragen oefening:

- Hoe kunnen we in de praktijk beter controleren of informatie die we ontvangen volledig en eerlijk is?
- Wat zijn enkele rode vlaggen waar we op moeten letten bij het beoordelen van informatiebronnen?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we zelf niet onbewust misleidende informatie doorgeven aan anderen?

Identificeren van misleidende informatie in nieuwsartikelen.

Werknemerstevredenheid bereikt recordhoogte

‘Uit een recent onderzoek blijkt dat maar liefst 95% van de werknemers in ons bedrijf tevreden is met hun werk. Deze indrukwekkende cijfers tonen aan dat de nieuwe maatregelen die we hebben ingevoerd om het welzijn van onze medewerkers te verbeteren, een groot succes zijn. Het onderzoek, dat onder onze medewerkers is uitgevoerd, laat duidelijk zien dat er nauwelijks klachten zijn over de arbeidsomstandigheden. Dit bevestigt dat onze inspanningen om de werkomgeving te optimaliseren en onze medewerkers tevreden te stellen, hebben gewerkt.’

Bedrijfswinsten schieten door het dak

‘Ons bedrijf heeft dit jaar een recordwinst behaald, met een stijging van 150% in vergelijking met vorig jaar. Dit is het bewijs dat onze strategieën werken en dat we op de juiste weg zijn. Onze aandeelhouders kunnen erop vertrouwen dat hun investeringen lonend zijn en dat we ons blijven richten op groei. Bovendien is deze winststijging een duidelijk signaal dat ons bedrijf sterker staat dan ooit tevoren in de markt.’

Nieuwe loonsverhoging maakt ons het beste betaalde bedrijf in de sector

‘Na intensieve onderhandelingen hebben we besloten om onze medewerkers een loonsverhoging van 3% te geven. Dit maakt ons het best betalende bedrijf in de sector, wat onze toewijding aan het welzijn van onze werknemers onderstreept. Terwijl andere bedrijven hun lonen bevroren, blijven wij investeren in ons personeel, wat onze positie als marktleider verder versterkt.’

Productiviteitsverbetering door nieuw werkschema

‘Onze nieuwe werkschema's hebben geleid tot een enorme toename in productiviteit, met een stijging van 25% in de output per werknemer. Dit nieuwe systeem zorgt ervoor dat onze werknemers efficiënter werken en dat ze minder tijd verspillen aan onbelangrijke taken. De toename in productiviteit toont aan dat deze verandering zowel de medewerkers als het bedrijf ten goede komt.’

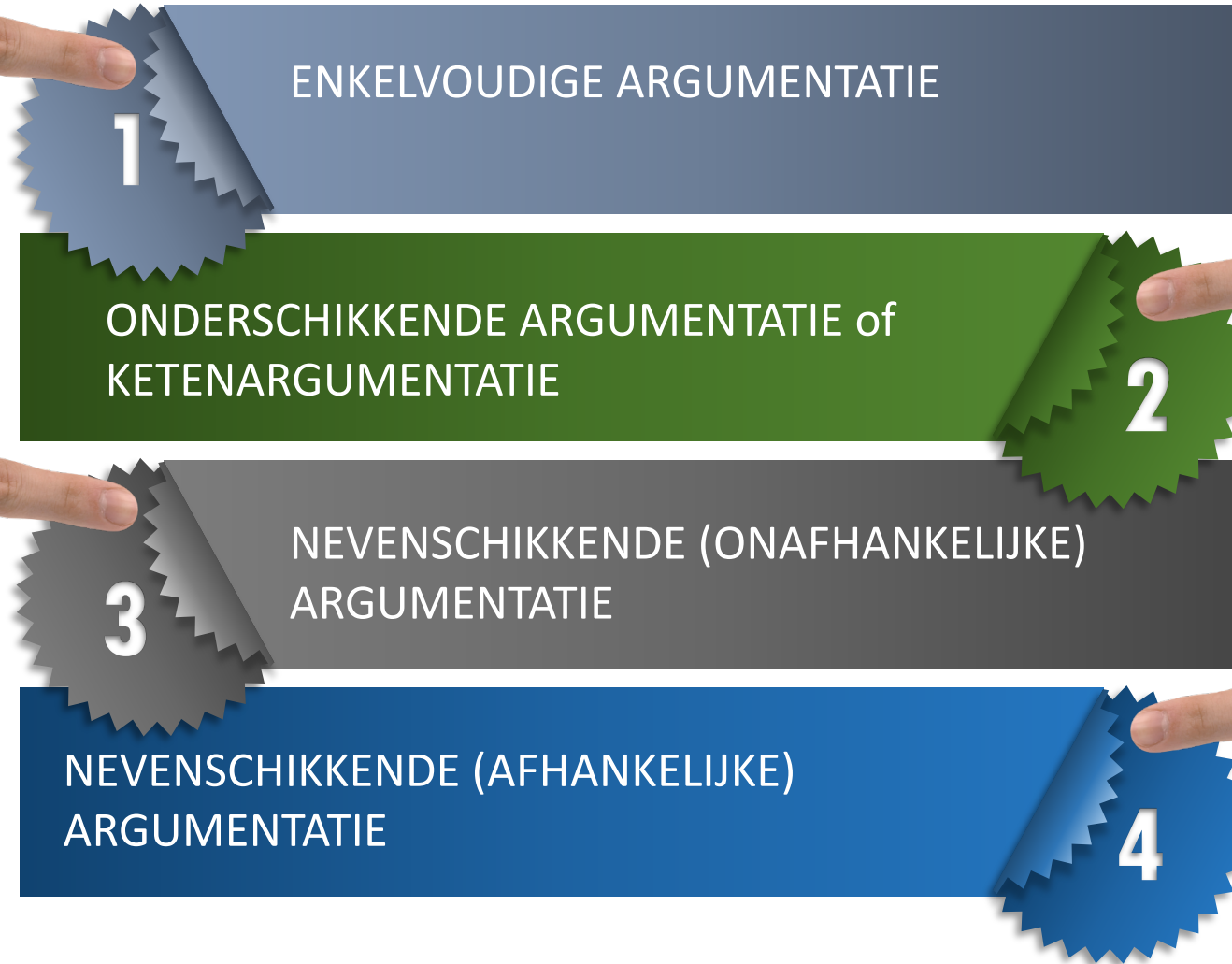
Hoofdstuk 2

An abstract background featuring a repeating pattern of three-dimensional cubes. The cubes are arranged in a staggered, isometric grid. Each cube has a light-colored, textured top face and dark, shadowed side faces, creating a strong sense of depth and perspective. The lighting appears to come from the upper left, casting shadows to the right and slightly forward.

Redeneerschema's (argumentatieschema's)

SOORTEN (BASISVORMEN)

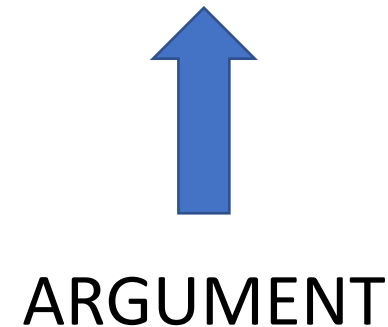
Enkelvoudige argumentatie

Bij een enkelvoudige argumentatie wordt maar één argument gebruikt om het standpunt te onderbouwen.

'Ik vind dat Jan uit de klas moet worden gezet'. **STANDPUNT**

(want)

'Jan valt de andere kinderen lastig'.

Onderschikkende argumentatie (keten)

Wanneer men van oordeel is dat een argument in twijfel zou kunnen worden getrokken kan men dit argument extra onderbouwen. Er ontstaat als het ware een keten van argumenten.

- *Voorbeeld:*

'Anne is de juiste persoon voor die baan van boekverkoopster'.

'Anne heeft ruime ervaring in die branche'.

'Anne heeft al twee jaar bij een boekhandel gewerkt'.

STANDPUNT

ARGUMENT

ARGUMENT

Indicatoren voor onderschikkende argumentatie:

want,

omdat,

immers,

aangezien,

namelijk,

dat blijkt
uit...,

enz.

Nevenschikkend (onafhankelijk)

Bij meervoudige argumentatie worden 2 of meer argumenten aangehaald om het standpunt te verdedigen/onderbouwen.

Ieder argument op zich is bedoeld als een volwaardige verdediging van het standpunt. Het is een vrij krachtige vorm van argumentatie. Als iemand kan aantonen dat een van de argumenten niet opgaat, blijven er nog altijd andere argumenten over waarmee het standpunt wordt onderbouwd.

Nevenschikkend (onafhankelijk)

‘Martha moet de opvolger worden van onze coach’

*Martha heeft al
veel ervaring*

*Martha heeft
een positieve
uitstraling*

*We willen een
vrouwelijke
coach*

Indicatoren van meervoudige argumentatie

Ten eerste, ten
tweede, tot
slot.

Een ander
argument is
dat...

Zelfs als dit
niet opgaat,
dan nog...

Overigens...

Trouwens...

Niet te
vergeten...

Behalve dat...

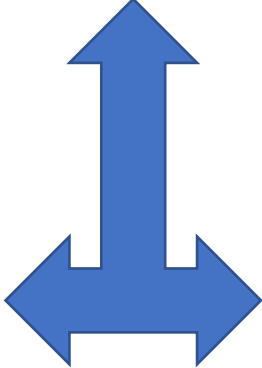
Enz.

Nevenschikkende argumentatie (afhankelijk)

Bij nevenschikkende argumentatie wordt meer dan één argument gegeven. De argumenten onderbouwen alleen samen, in onderlinge samenhang, het standpunt. De argumenten zijn van elkaar afhankelijk.

Nevenschikkende (afhankelijk) argumentatie

‘Je moet minder naar de cinema gaan’.

‘Dit kost je veel geld in de week’. *‘Je hebt niet genoeg zakgeld’*

Indicatoren van nevenschikkende argumentatie

daarbij
komt...,

bovendien...,

daarnaast...,

een reden
temeer om...,

vooral ook
omdat...,

wat nog
belangrijker
is...,

alsmede...,

enz.

Je herkent een standpunt aan de signaalwoorden:

Ik vind

Ik denk dat

Mijn conclusie
is dat

Dus daarom

Kortom

Volgens mij

Enz.

Positief,
negatief,
twijfel

verband	signaalwoorden
Opsomming	En, ook, ten eerste, ten tweede, niet alleen, maar ook,...
Tegenstelling	Maar , echter, niettemin, desondanks; hoewel, integendeel,...
Vergelijkend, overeenkomst	Evenals, hetzelfde als, lijkt op, vergelijkbaar met,...
Toelichtend voorbeeld	Bijvoorbeeld, zoals, denk aan, ter illustratie,...
Oorzakelijk	Daardoor, als gevolg van, dankzij, dus,...
Redengevend/verklaring	Want , omdat, daarom, namelijk, dus,...
Voorwaardelijk	Als,...dan, indien, tenzij ,...
Concluderend	Kortom, dus , samengevat,...

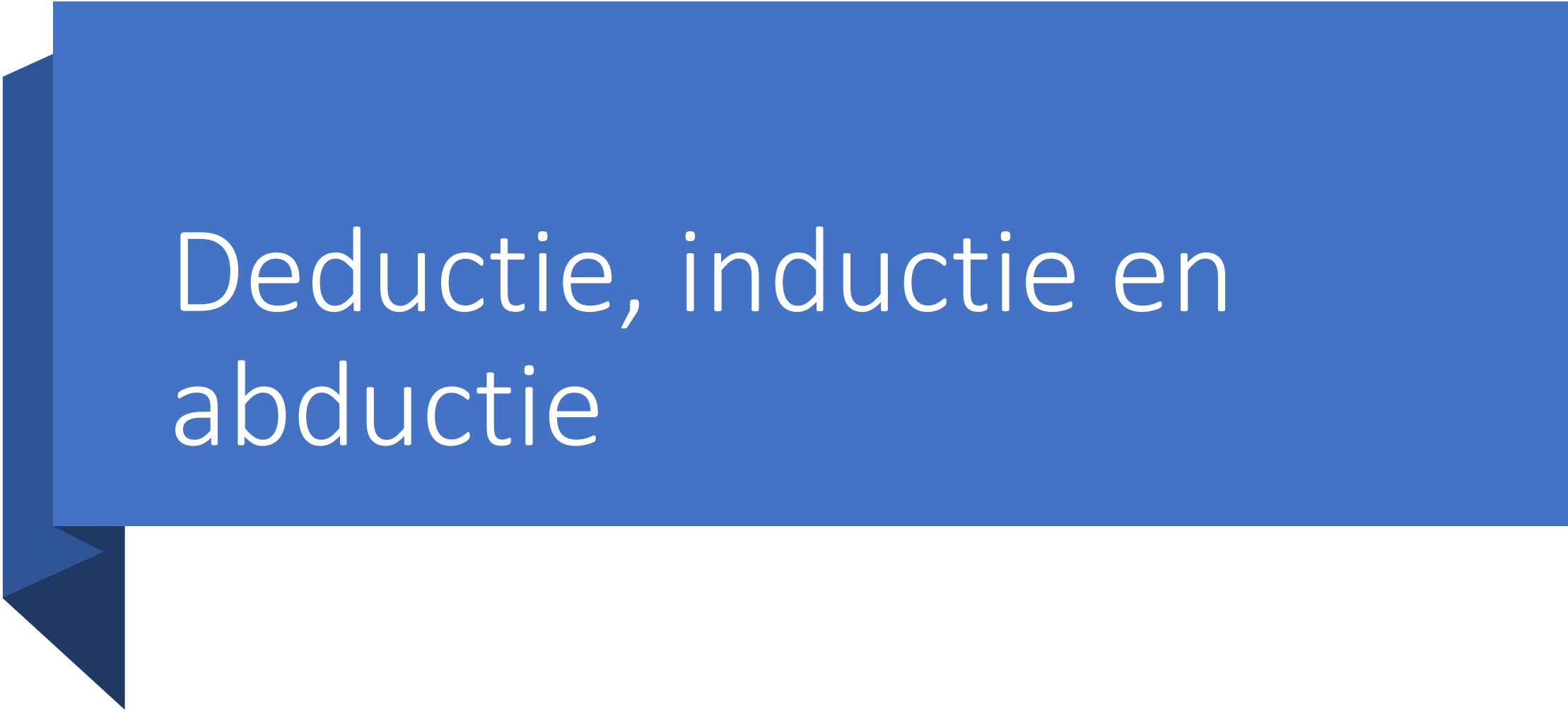
Jan De Maeyer

DUS, WANT, MAAR EN TENZIJ

Over kritisch denken, argumenteren
en debatteren in het onderwijs

acco

Deductie, inductie en abductie

❑ Deductie

Deduceren is een sterke methode voor bewijsvoering, maar ze is niet of nauwelijks toepasbaar binnen verschillende vakken (gebaseerd op afleidingen en niet op empirisch bewijs).

Het bekendste voorbeeld van een syllogisme is:

- Alle mensen zijn sterfelijk (premissie 1)
- Socrates is een mens (premissie 2)
- Dus: Socrates is sterfelijk (conclusie)

❑ Inductie

Uit verschillende individuele empirische waarnemingen proberen we algemene wetten af te leiden (andersom dan bij deductie).

Het bekendste voorbeeld van een inductieve redenering is:

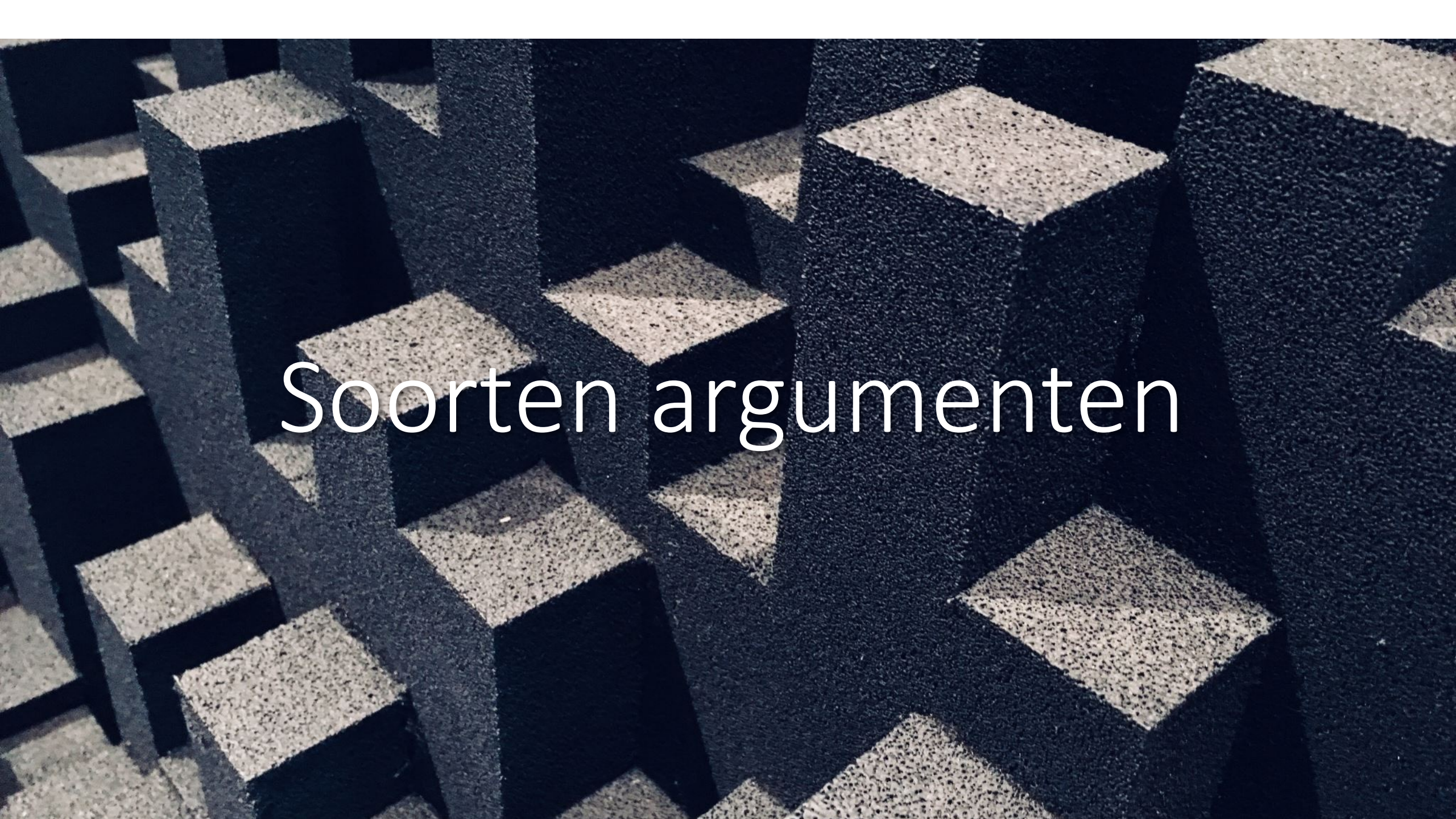
- de eerste zwaan is wit
- de tweede zwaan is wit;
- ...;
- de n-de zwaan is wit
- dus alle zwanen zullen wel wit zijn.

❑ Abductie

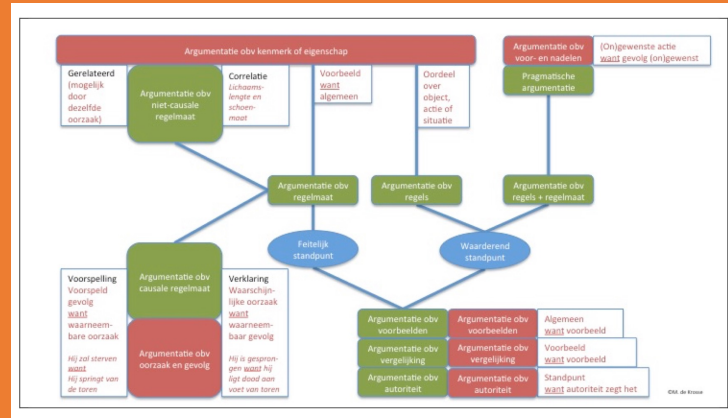
Abductie wordt gebruikt in situaties waarbij het empirische bewijs gering is. De best mogelijke verklaring wordt in stand gehouden zolang er geen bewijs is gevonden dat de verklaring/theorie verwerpt. Wanneer er wel bewijs gevonden wordt dat in strijd is met de verklaring, dan wordt er een alternatieve verklaring bedacht die beter overeenkomt met het (nieuwe) bewijs.

Een mooi voorbeeld van abductie is de legende van prins Llewelyn en zijn trouwe hond Gelert.

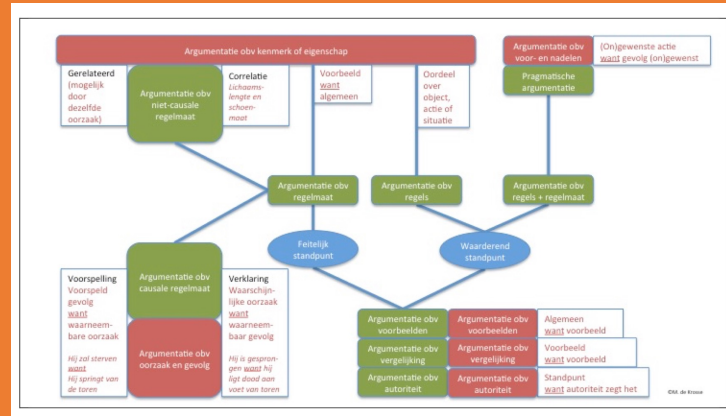
Llewelyn (1173-1240)¹⁴ was dol op jagen. Hij bezat veel honden, maar zijn favoriet was toch de dappere Gelert, zijn grote Ierse wolfshond. Een fantastische hond voor de jacht maar ook als metgezel en vriend van zijn zoontje. Op een keer ging de prins op jacht en gaf hij instructie aan de hond om goed op het kind te letten. Nadat hij van de jacht terugkwam, trof de prins zijn hond aan besmeurd met bloed. De prins dacht onmiddellijk aan zijn zoontje en dacht dat zijn trouwe hond het kind had gebeten. Hij trok zijn zwaard en maakte zijn trouwe hond zonder dralen af. Jij hebt mijn enige zoon gedood, schreeuwde hij. Vrijwel onmiddellijk daarna hoorde hij zijn zoontje huilen in de belendende kamer. Het kind lag er naast een dode wolf. Gelert had de wolf gedood.

An abstract geometric pattern composed of numerous black and white cubes and squares. The shapes are arranged in a complex, overlapping manner, creating a sense of depth and perspective. The lighting is dramatic, with strong highlights on the top surfaces and deep shadows in the recessed areas, emphasizing the three-dimensional nature of the blocks.

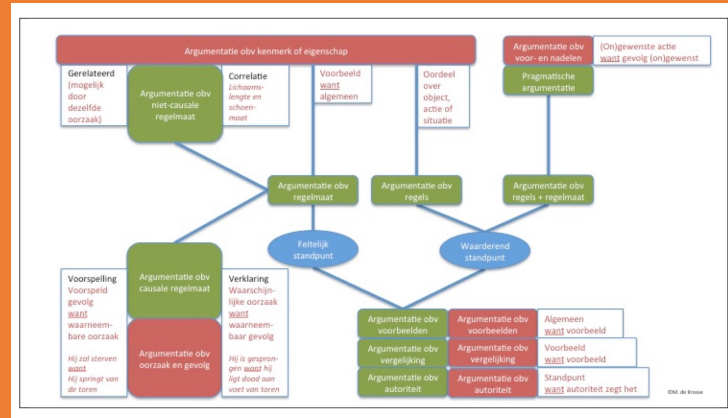
Soorten argumenten

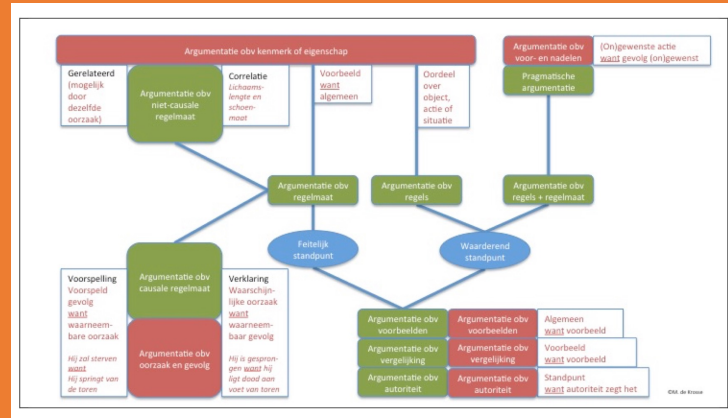
- Om standpunten te onderbouwen hebben we feiten of gegevens, argumenten nodig. Met (een) argument(en) verdedigt/onderbouwt men een standpunt. Met (een) argument(en) legt men uit waarom men een bepaald standpunt verdedigt.

- Men maakt onderscheid tussen
 - (1) **feitelijke of objectieve argumenten** (ze zijn waar of niet waar) en
 - (2) **niet-feitelijke of subjectieve argumenten** (deze argumenten zijn niet te controleren en hebben ondersteuning nodig van andere argumenten). Objectief betekent dat je verantwoordt hoe je je data hebt verzameld, wat de kwaliteit van data en dataverzameling is, welke bronnen je hebt gebruikt, wat de kwaliteit van deze bronnen is, wat het uitgangspunt van de onderzoeker is, enz.

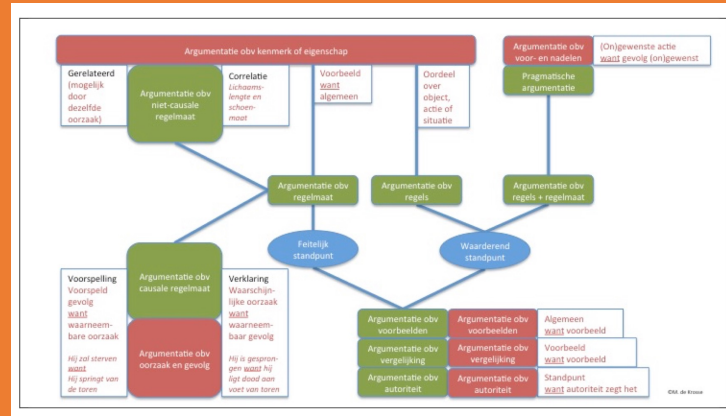

- **Argumentatie op basis van gezag/autoriteit.**
- Katholieken mogen geen anticonceptiemiddelen gebruiken, (WANT) de paus heeft dit uitdrukkelijk gezegd.
- **Deskundigheid**
 - De economie zal groeien vanaf 2020 WANT het planbureau heeft dat gezegd.
 - Het planbureau heeft gezegd dat de economie zal groeien vanaf 2020

• Draagvlak

- Het programma 'de slimste mens' is een steengoed tv-programma WANT heel veel kijkers zeggen dat.
- Heel veel kijkers vinden het programma 'de slimste mens' een steengoed tv-programma

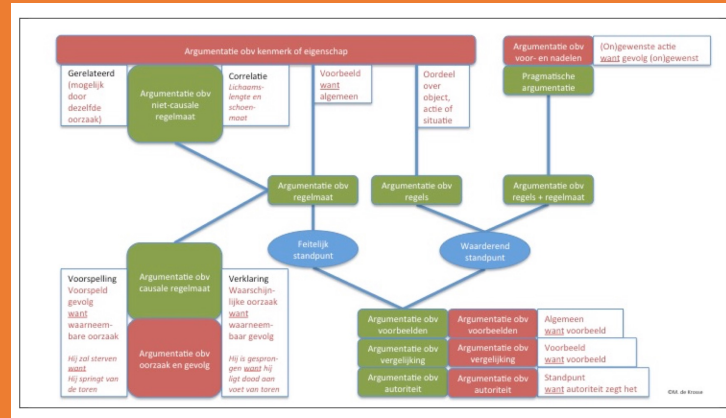

• Klassenargument

- Als we overtredingen in het algemeen zwaarder moeten straffen, dan moeten we verkeersovertredingen ook zwaarder straffen.

• Voorbeeldargument

- Als politicus Jan een zakkenvuller is, dan zijn alle politici zakkenvullers.

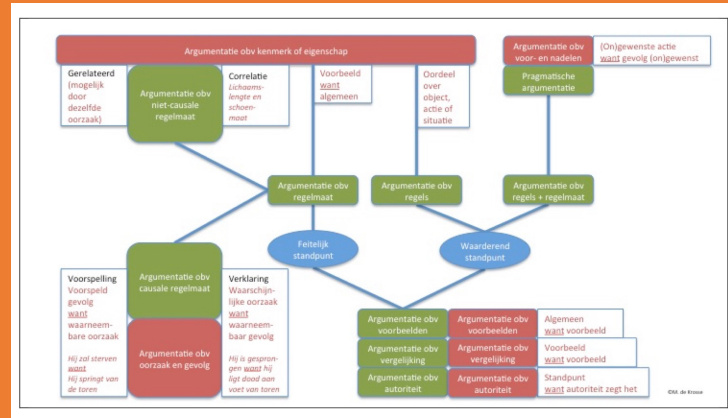

• Oorzaak

- Als het wapenbezit toeneemt, dan stijgt de criminaliteit
- De treinen rijden niet (WANT) er is een algemene staking.

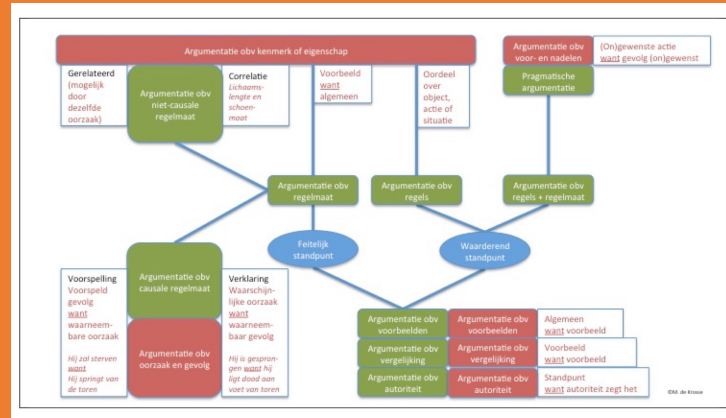
• Effect

- Als de verdachte niet meer op tijd kon stoppen, dan heeft de verdachte te hard gereden.

• Motief

- Als jongeren roken stoer vinden, dan gaan ze roken

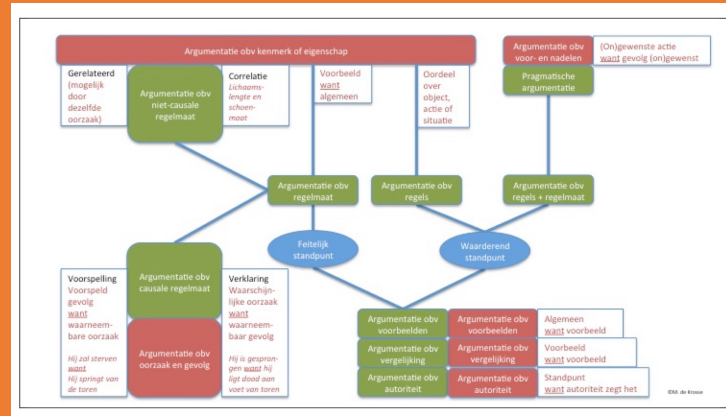

• Gedrag

- Als mannen de hoogste posities in het bedrijfsleven bekleden, dan discrimineren ze vrouwen op de arbeidsmarkt.

• Criterium

- Als computerspelletjes spelen leidt tot gewelddadig gedrag, dan is computerspelletjes spelen slecht.

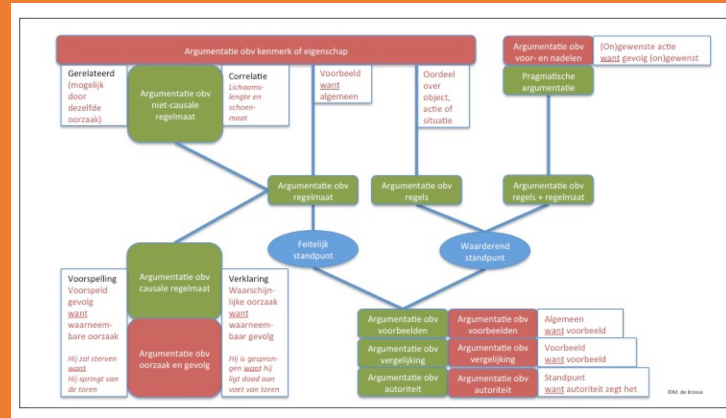

- **Pragmatisch argument**

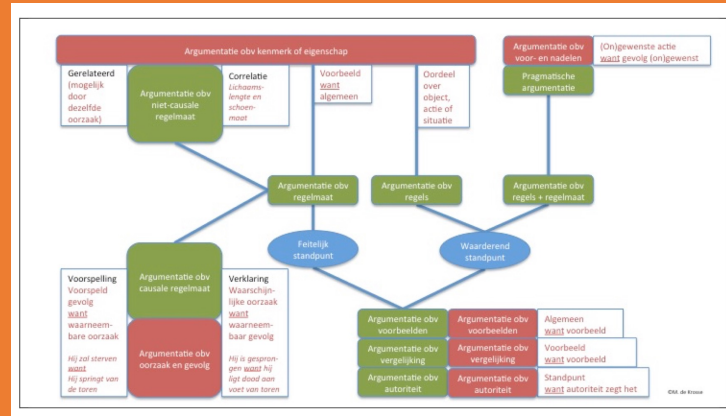
- Als het invoeren van de doodstraf leidt tot daling van de criminaliteit, dan moet de doodstraf worden ingevoerd.

- **Principeargument**

- Als het besnijden van kinderen verwerpelijk is, dan moet het verboden worden.

- **Argumentatie op basis van overeenkomst**
 - We zullen wel veel plezier hebben op het feestje van Jan, (WANT) feestjes van Jan zijn altijd plezierig.

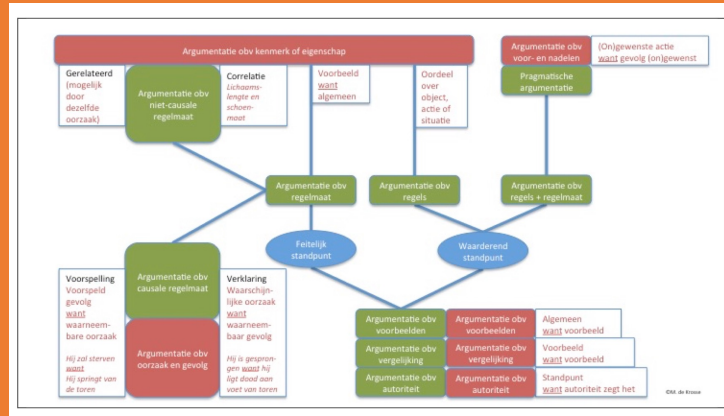

- **Argumentatie op basis van feiten.**

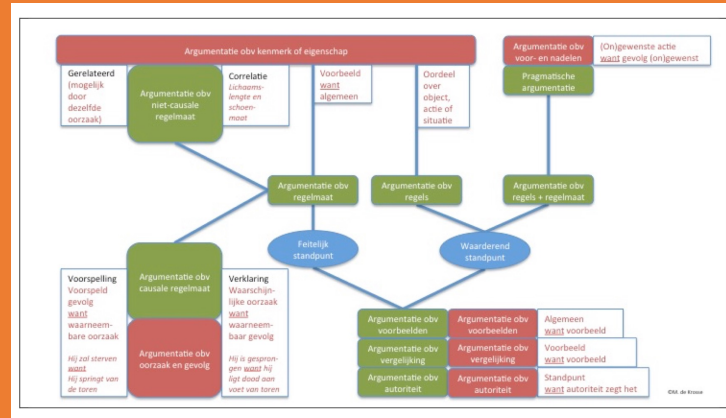
- We zouden naar restaurant Ter Damme kunnen gaan, (WANT) een goede lunch kost er slechts 20 euro.

- **Argumentatie op basis van onderzoek of wetenschap.**

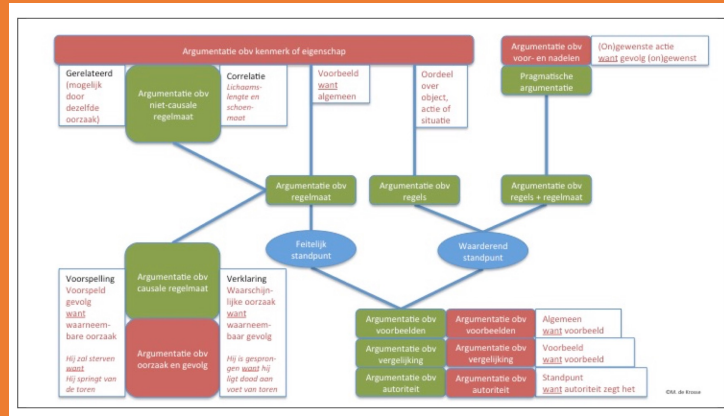
- Facebook is het meest gebruikte sociale medium, (WANT) dat blijkt uit onderzoek.

- **Argumentatie op basis van normen en waarden.**
 - Een zware tackle in voetbal moet met rood bestraft worden, (WANT) je mag een tegenstander niet opzettelijk verwonden.
- **Argumentatie op basis van vermoedens.**
 - Ik heb een vermoeden dat Piet vandaag niet op het werk zal verschijnen, (WANT) hij was gisteren al zwaar ziek.

- **Argumentatie op basis van geloof/overtuiging.**
 - Als ongelovige geloof ik niet in een leven na de dood, (WANT) het hiernamaals bestaat niet.

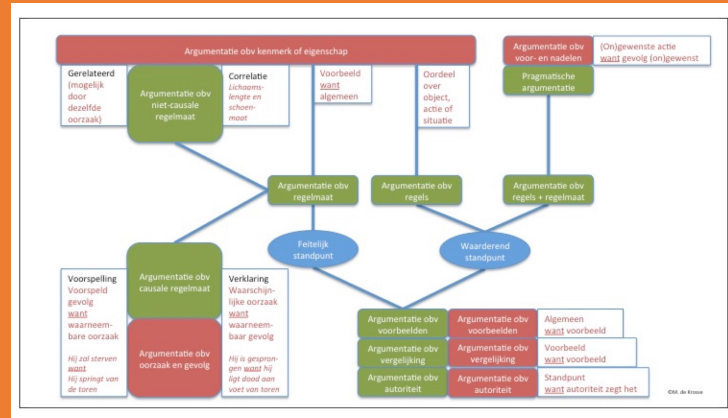

- **Argumentatie op basis van voor- en nadelen (pragmatische argumentatie).**

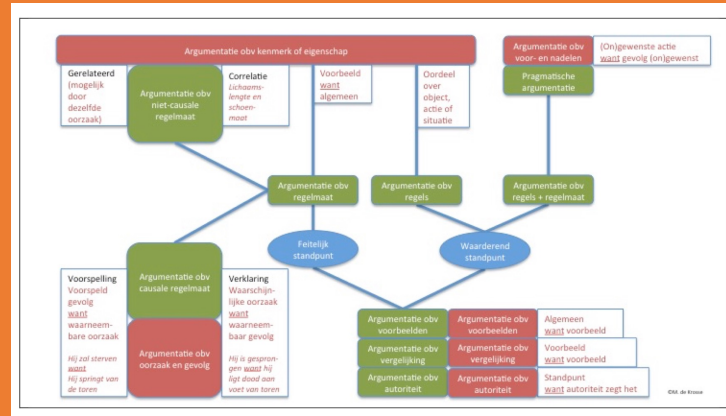
- Kerncentrales moeten gesloten worden (WANT) ze produceren radioactief afval.

- **Argumentatie op basis van een eigenschap.**

- Deze jonge sporter is een zwemmer (WANT) hij is zeer breedgeschouderd.

- **Argumentatie op basis van regels.**
 - Deze regels kunnen gedragsregels of waarderingsregels zijn:
Gedragsregels: *Turkije mag geen lid worden van de Europese unie (WANT) inbreuken op de mensenrechten mogen niet getolereerd worden.*
Waarderingsregels: *Ik hou niet van Duitsland (WANT) ik spreek geen Duits.*

- **Argumentatie op basis van spreekwoorden.**
 - Alcoholgebruik zou aan banden moeten worden gelegd (WANT) als de wijn is in de man dan is de wijsheid in de kan.
- **Argumentatie op basis van dilemma's.**
 - Alcoholgebruik zou moeten gedoogd worden (WANT) sensibiliseringscampagnes leveren toch niets op.

An abstract geometric pattern composed of numerous small, light-colored cubes arranged in a grid-like fashion. The cubes are set against a dark, textured background, creating a strong sense of depth and shadow. The lighting is dramatic, with the tops of the cubes being brightly lit while the sides and the spaces between them are in deep shadow. The overall effect is a complex, three-dimensional optical illusion.

ART

Deugdelijke argumenten moeten aanvaardbaar, relevant en voldoende of toereikend zijn.

Argumenten moeten aanvaardbaar zijn.

- Aanvaardbare argumenten zijn **waar, waarschijnlijk of betrouwbaar**. Indien argumenten niet voldoen aan dit criterium dan kunnen ze ook niet overtuigen.

- *Voorbeeld:*

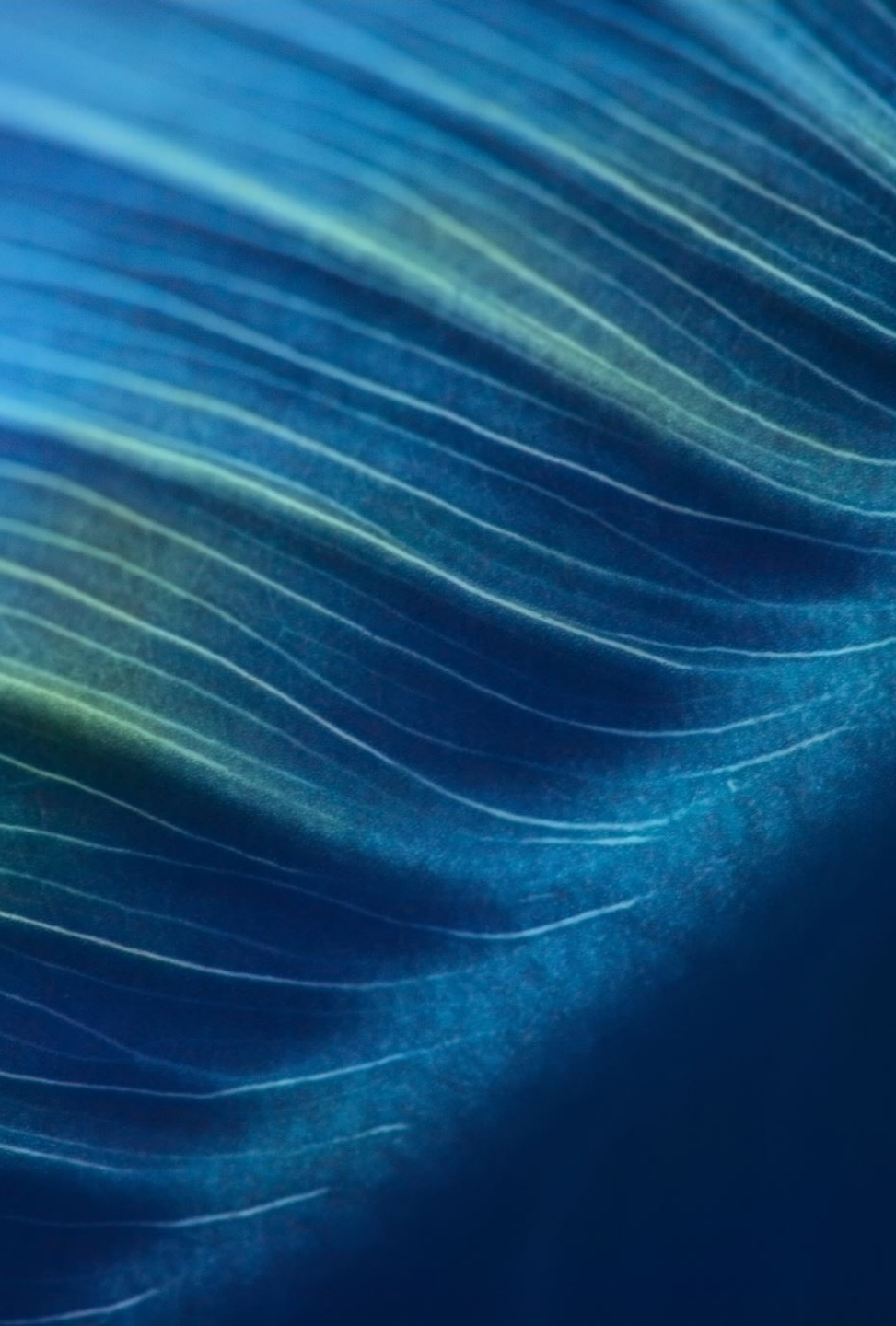
‘We moeten de ramen van ons huis dicht doen want het gaat straks stormen’.

Wat betekent straks? Is dat binnen het halfuur of hebben we nog even tijd? Hoe weten we dat het straks gaat stormen? Heeft de weerman dit gezegd of weet ik dat uit eigen ervaring door naar de lucht te kijken?

Op basis van wat?

- Statistiek
- Rapporten
- Bevindingen, experimenten
- Getuigenissen
 - Plausibel
 - Betrouwbaarheid van de bron
- Autoriteit (opgelet!)
- Gemeenschappelijke kennis (opgelet!)
- Enz.

Onaanvaardbaar zijn premissen

Die duidelijk te
weerleggen
zijn

In tegenspraak
zijn

Te vaag zijn,
klaarheid
missen

Gebaseerd zijn
op verkeerde
assumpties

Bias vertonen

Enz.

- **Argumenten moeten relevant zijn**

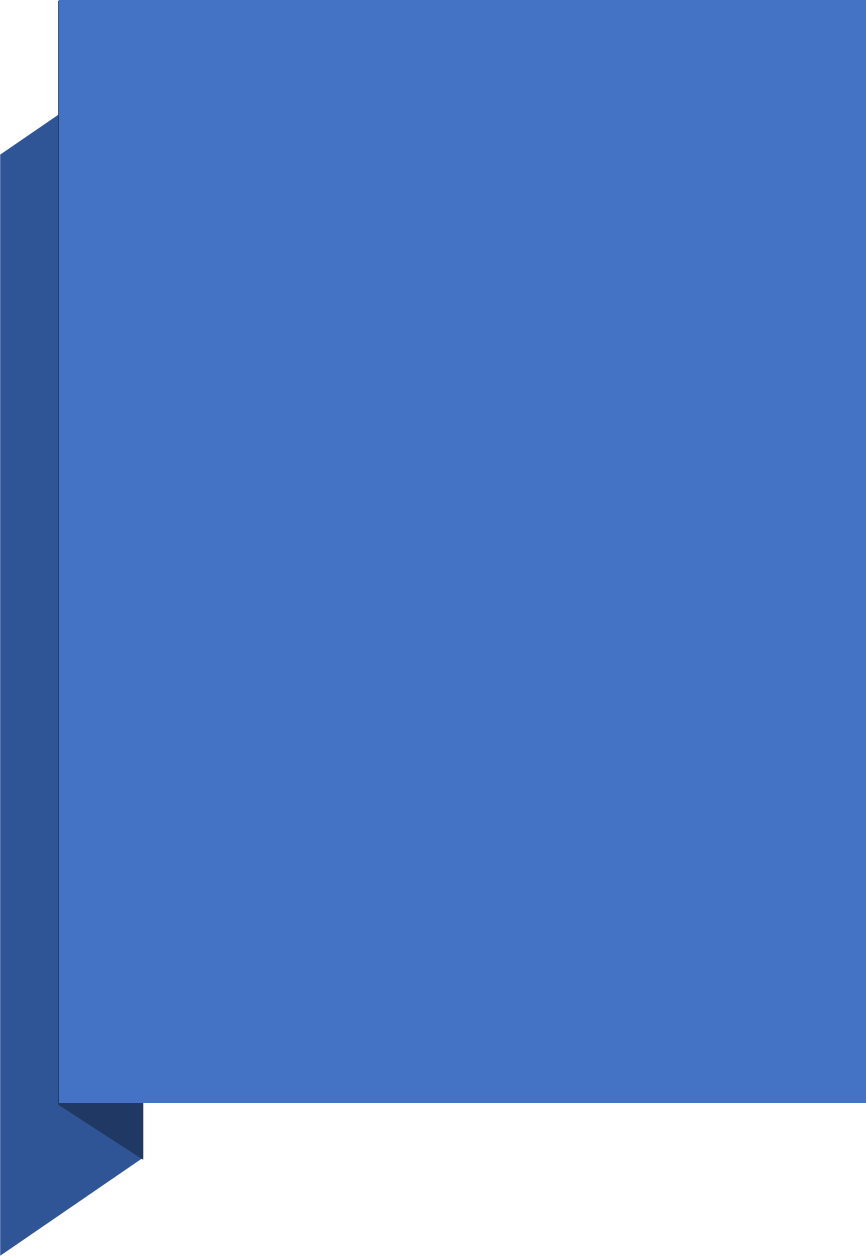
- Relevantie houdt in dat er een adequaat inhoudelijk verband bestaat tussen de argumenten en het standpunt. Timo Ter Berg et al. Hebben hiervoor twee termen bedacht: het konijnenprincipe en het schakelprincipe.

Voorbeeld:

Vitagraan is goed voor je.

Vitagraan bevat tarwe.

Tarwe is goed voor je.

-
- **Argumenten moeten voldoende zijn of toereikend**
 - Argumenten zijn voldoende of toereikend als ze genoeg bewijsmateriaal leveren om het standpunt eruit af te leiden. Dit is een moeilijk criterium want wanneer is een standpunt voldoende beargumenteerd? Hoeveel argumenten moeten er zijn om te kunnen overtuigen? Eén argument, twee, drie?

- *Voorbeeld:*

‘Leraar Piet heeft zeer veel vakkennis, hij zal dus wel een uitstekend leraar zijn’.

Het feit dat leraar Piet veel vakkennis heeft is één argument om aan te tonen dat hij een goede leraar is maar bijlange niet voldoende of toereikend. Om te weten of er voldoende argumenten zijn is het goed om een argumentatieschema te maken.

Volgorde van ART

- Eerst moet nagegaan worden of een argument aanvaardbaar is, vervolgens of het relevant is en ten slotte of het voldoende is. Wanneer een argument niet aanvaardbaar is, moet de relevantie niet meer onderzocht worden en als het niet relevant is, heeft het geen zin meer te bekijken of de aangehaalde argumenten nog voldoende zijn.
- De precieze invulling van de vragen 'Is het argument aanvaardbaar?', 'Is het relevant?' en 'Is het voldoende of toereikend?', verschilt per argumentatietype.

An abstract, high-contrast black and white image featuring a repeating pattern of three-dimensional cubes. The cubes are arranged in a staggered, isometric grid. Strong directional lighting from the upper left creates deep, dark shadows on the right and back faces of the cubes, while the top faces are brightly lit, showing a fine, pebbled texture. The overall effect is a rhythmic, geometric composition that creates a sense of depth and perspective.

opmerkingen

Hoe beter het argument, hoe overtuigender de redenering is.

Voorbeeld: *'Ik vind dat school pas om 9 u moet beginnen'*
(standpunt)

Argument: (want) *'uit onderzoek is gebleken dat de meeste auto-ongelukken gebeuren voor 9u'* (feitelijk).

Argument: *'leerlingen moeten kunnen uitslapen'*(niet-feitelijk)(*)

Dit argument (*) heeft nood aan ondersteuning: (want) pubers hebben minstens 9 u slaap nodig (feitelijk).

Argumenten zijn niet altijd duidelijk uitgesproken

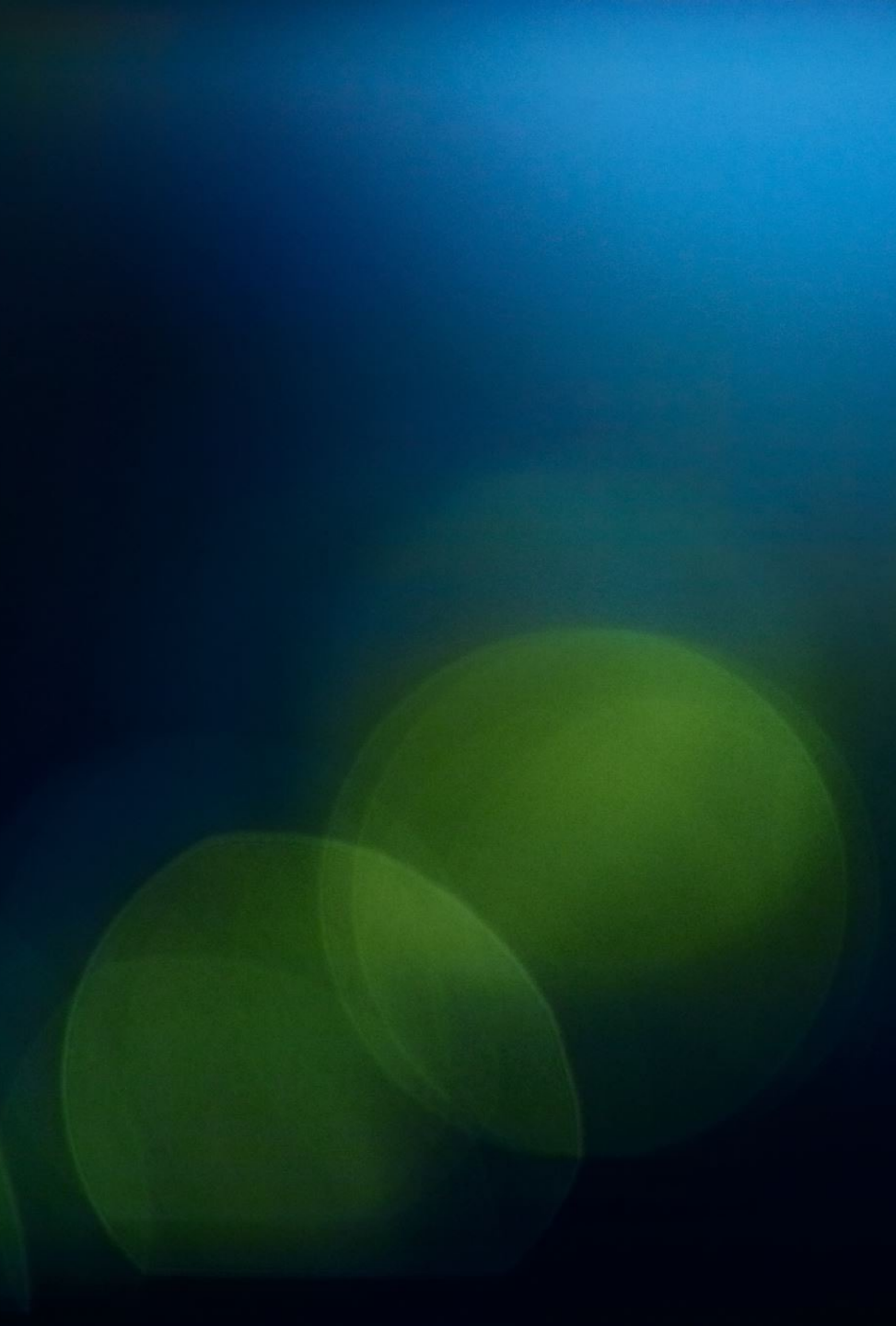
Verzwegen argumenten:

Voorbeeld: *'Jan is een echte jongen'.*

Argument: *'Hij is stoer'.*

Verborgen argument: *'Een echte jongen is stoer'.*

Welke vraag zou je moeten stellen? Klopt het wel dat een echte jongen stoer is?

Argumenten zijn niet altijd duidelijk uitgesproken

Voorbeeld: *'Die vrouw kan elke man krijgen die ze wil'.*

Argument: *'Ze is beeldschoon'.*

Verborgene argument: *'Een beeldschone vrouw kan elke man krijgen die ze wil'.*

Welke vraag zou je moeten stellen? Is het waar dat een beeldschone vrouw elke man kan krijgen die ze wil?

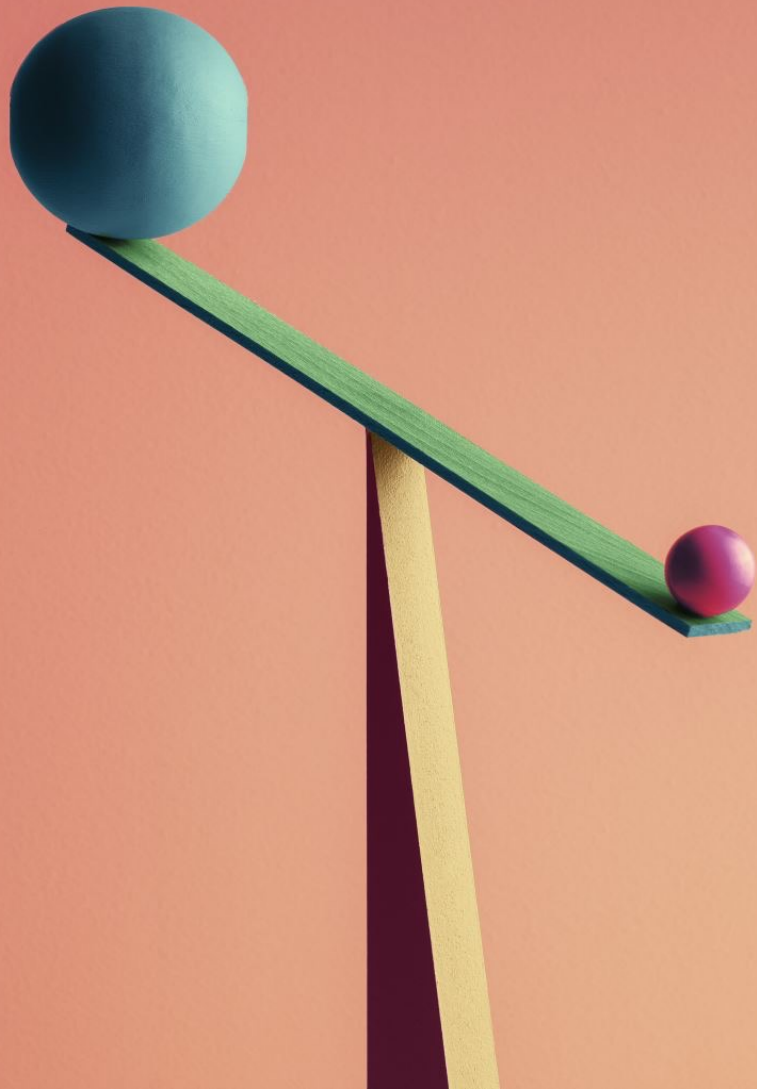
Assumpties:

Voorbeeld: *'Betalingen aan onze leveranciers gebeuren altijd binnen de 14 dagen'*

Assumpties:

'We hebben altijd genoeg financiële middelen ter beschikking.'

We zijn in staat om al onze betalingen binnen de 14 dagen te doen'.

- **Argumenten zijn mutueel gedefinieerd**

Voorbeeld:

Argument: 'Zonder 'uitvinding X' waren heel wat dingen niet mogelijk'.

Standpunt: "Uitvinding X' is de belangrijkste uitvinding van de eeuw'.

Als argument: "Uitvinding X' is de belangrijkste uitvinding van de eeuw'.

Standpunt: 'De uitvinder van 'X' verdient een standbeeld'.

Premisse Conclusie

- **Mutueel gedefinieerd**

- Zonder 'uitvinding X' waren heel wat dingen niet mogelijk
- 'Uitvinding X' is de belangrijkste uitvinding van de eeuw
- De uitvinder van 'X' verdient een standbeeld

- **Verschil tussen uitleg (toelichting, verklaring) en argument**

- **Waarom is X waar of werkelijk?**
- **Overtuigen dat X waar/werkelijk is**
- ***Voorbeeld: Ik kwam te laat voor een les. Bijvoorbeeld omdat ik een lekke band had.*** Ik draag een reden aan waarom ik te laat was voor de les (ik leg uit). De ander hoeft niet direct overtuigd te worden dat ik ook echt laat was. Over deze conclusie zal overeenstemming zijn: ik was te laat. Ik geef een verklaring waarom ik te laat was.
- ***Voorbeeld: De doodstraf mag nooit ingevoerd worden.***
Bijvoorbeeld omdat soms mensen ten onrechte bestraft kunnen worden en als we de doodstraf opleggen en uitvoeren, kunnen we dit nooit meer herstellen. Mijn toehoorders of lezers zijn het nog niet met mijn anti-doodstraf-standpunt eens - of dit is nog onduidelijk - en ik probeer ze met een uitspraak van mijn standpunt te overtuigen. De redenen die dan worden aangedragen zijn argumenten.

An abstract, high-contrast black and white photograph featuring a repeating pattern of three-dimensional cubes. The cubes are arranged in a staggered, isometric grid, creating a strong sense of depth and perspective. Harsh lighting from the upper left casts deep, dark shadows to the right and slightly forward, emphasizing the geometric forms. The top surfaces of the cubes are brightly lit, showing a fine, granular texture. The overall composition is rhythmic and architectural.

drogredenen

Twee
onderverdelingen

In dictione

Extra dictionem

In dictione

Inhoud

- **Meerzinnigheid** (voorbeeld/ bank: zitmeubel; waar men geld kan brengen of halen; het gebouw zelf; een (zandbank); een bank wolken.
- **Foutieve suppositie**
 - **Eenzijdige analogie** (de onderneming is gelijk een motor. Het personeel is de noodzakelijke brandstof om de motor draaiend te houden. Zonder brandstof valt de motor stil. We wijzen derhalve het saneringsplan af.
 - **Divisie** (die machine weegt zwaar, daarom zijn alle onderdelen zwaar)
 - **Compositie** (die machine weegt niet veel, want elk onderdeel weegt licht)

In dictione

Vorm

- Accent

Bepaalde beklemtoning van bepaalde woorden kan de betekenis veranderen.

Voorbeeld: Jan doodde Paul niet.

Afhankelijk van de beklemtoning suggereert de spreker:

- A. Dat Jan iemand doodde en dat Paul dat niet deed
- B. Dat Jan iemand doodde maar dat Paul het slachtoffer niet was
- C. Dat Jan Paul niet doodde

In dictione

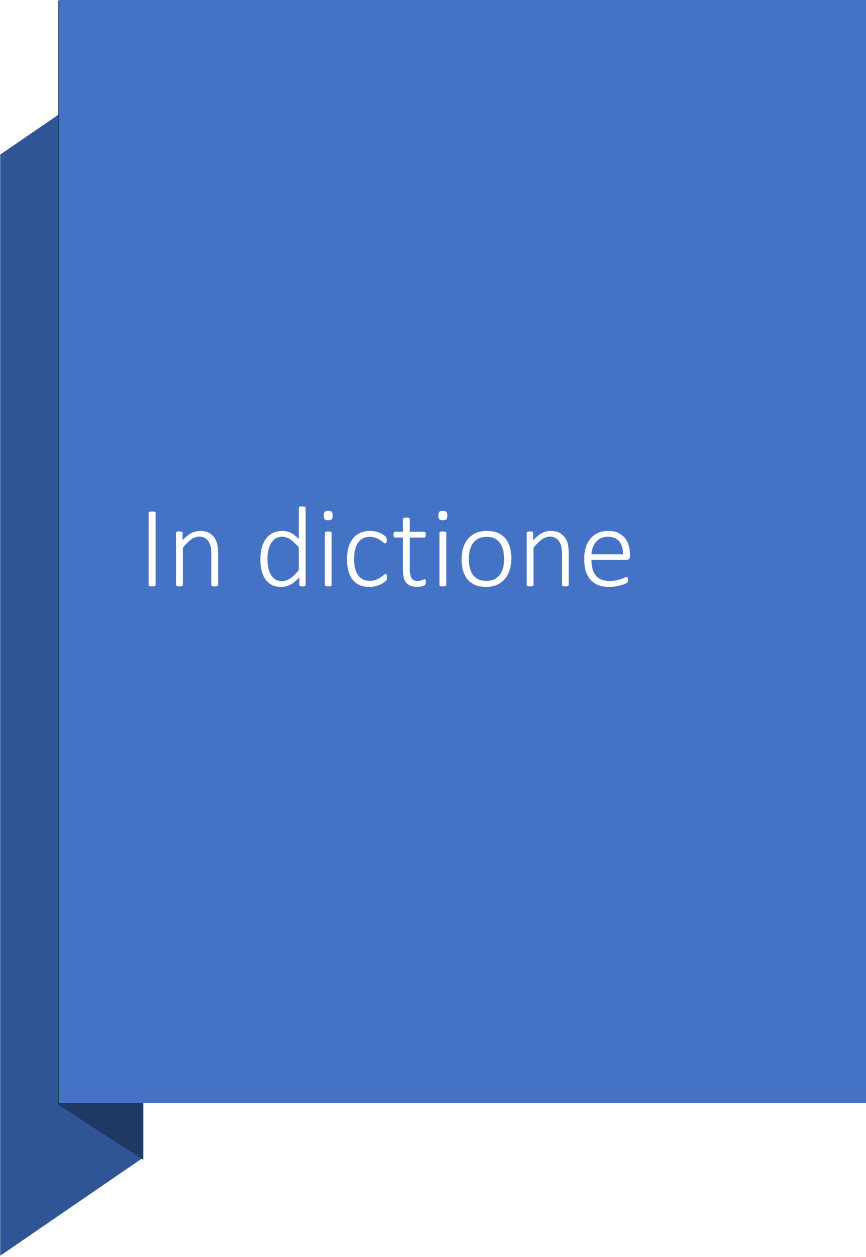
Vorm

- **Amfibolie**

De dubbele betekenis komt voor in een constructie van meerdere woorden die zelf geen dubbele betekenis hoeven te hebben.

Voorbeeld: De burgemeester zei de schoolmeester is een ezel.

De burgemeester zei, de schoolmeester is een ezel.
De burgemeester, zei de schoolmeester, is een ezel.

In dictione

Ander voorbeeld:

Sinds de dood van mijn man, twee jaar geleden, heb ik niet meer zo gelachen.

Sinds de dood van mijn man twee jaar geleden, heb ik niet meer zo gelachen

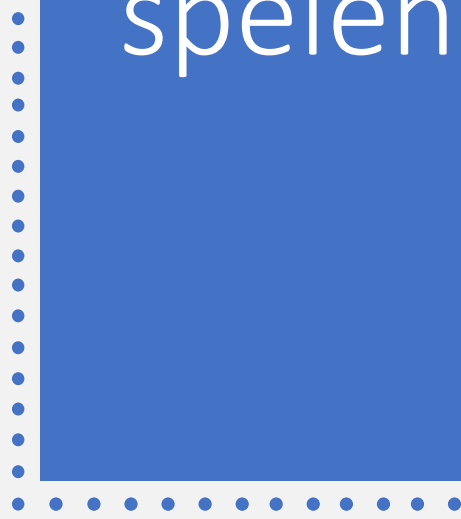

Extra dictionem

Beroep op traditie

- Het beroep op traditie is vaak een conservatieve reflex. Veel mensen houden nu eenmaal niet van verandering.
 - *Leerlingen moeten uit het hoofd kunnen rekenen, dat moesten wij vroeger ook doen.*
 - *Het lijkt me geen goed idee dit probleem nu anders aan te pakken. We doen het nu eenmaal al jaren zo.*
-

Op de man spelen

- Er wordt bij een persoonlijke aanval direct op de man gespeeld, zonder een enkel inhoudelijk argument. Het gaat dan om iemands verleden, uiterlijk, religie, politieke voorkeur, geaardheid, enz.
- *Iemand met drie echtscheidingen achter de rug zoals jij, hoeft mij niets over het huwelijk te vertellen.*

cirkelredenering

- Bij een cirkelredenering zijn het argument en het standpunt inhoudelijk gelijk, het verschil is dat ze anders zijn geformuleerd.
- *Herman Brusselmans is de beste schrijver van Vlaanderen, omdat hij zo goed schrijft.*
- *Ik vind Jan niet aardig omdat ik hem niet leuk vind.*

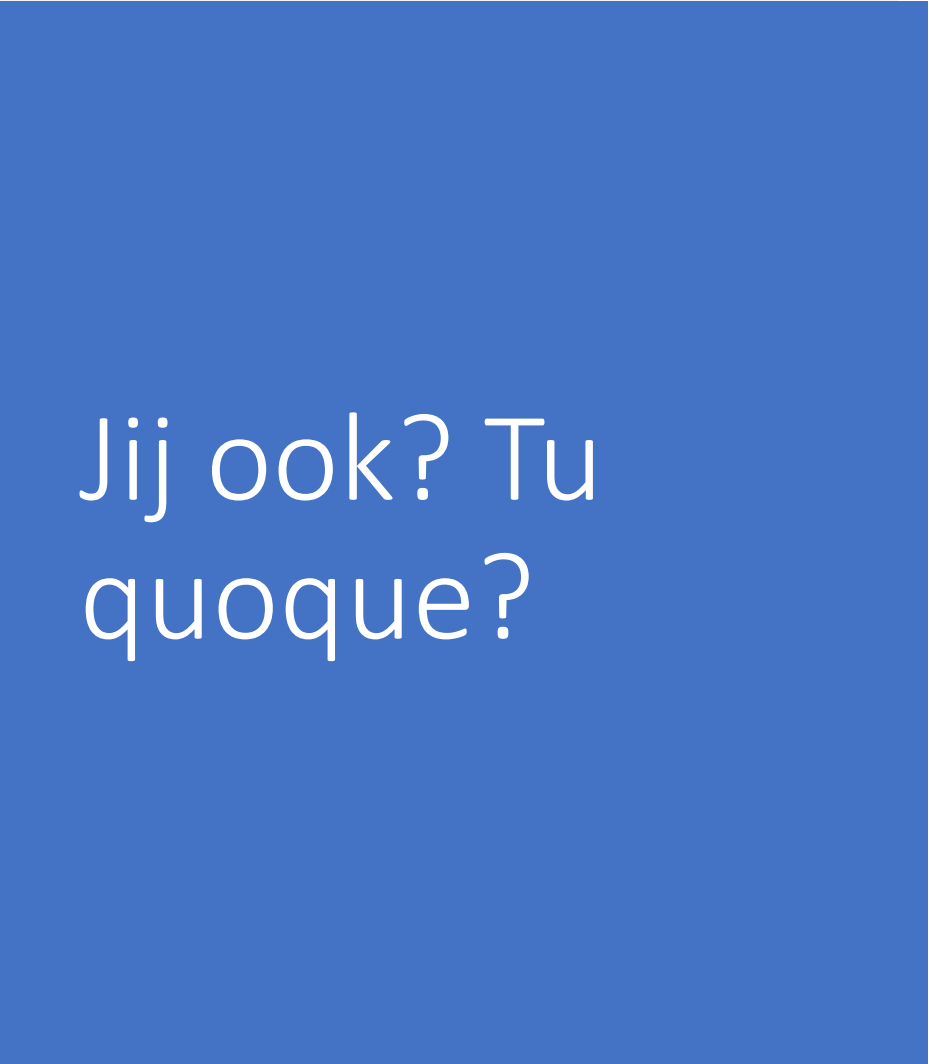
Verschuiven van de bewijslast

- Bij het verschuiven van de bewijslast wordt nog wel een standpunt gegeven, maar geen argument. De andere die het er niet mee eens is, moet maar met een argument komen.
- *Ik moet hier geen reden voor geven, geef zelf maar een reden waarom ik dat zou moeten doen.*

De ander woorden in de mond leggen

- Een uitspraak die een ander niet heeft gedaan en die vervolgens aanvallen.
- *Sommige stimulerende middelen zouden van de dopinglijst moeten worden geschrapt.*
- Woorden die in de mond gelegd worden: *Jij vindt dus dat sporters doping mogen gebruiken?*

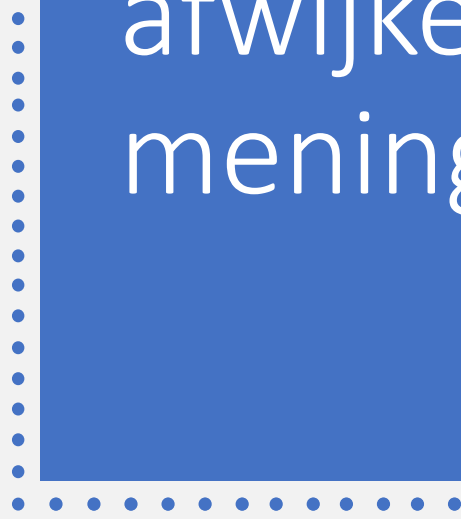
Jij ook? Tu quoque?

- Bij het "jij ook-argument" wordt een ander gelijk geval aangebracht.
- *Ik weet dat ik vandaag te laat was, maar jij bent ook wel eens te laat!*

Overhaaste generalisatie

- Op basis van slechts één of enkele waarnemingen wordt een conclusie getrokken over een grote groep.
 - *De leraar wiskunde had mijn proefwerk niet nagekeken.*
 - *Leraren zijn niet te vertrouwen.*
 - *Ik stel voor om geen vrouw van rond de dertig aan te nemen, want die is binnen enkele maanden zwanger. (Het is niet omdat dit voorgekomen is in het bedrijf dat het altijd zo is).*
-

Voorkomen van een afwijkende mening

- Bij het voorkomen van een afwijkende mening ontbreken er argumenten. De mening is dan zo geformuleerd dat de luisteraar de moed ontnomen wordt om er iets tegenin te brengen.
- *Een slim meisje moet ik toch niet vertellen dat...; iedereen weet toch; niemand twijfelt hier toch aan? Het staat als een paal boven water dat...Het valt niet te ontkennen dat...*
- Dus wees kritisch en stel vragen als: Weet iedereen dat wel? Is het zo dat inderdaad niemand hieraan twijfelt?

Verkeerde vergelijking

- *Alcohol moet verboden worden. Nee hoor, want ook bij drugs is dat nog steeds niet gelukt.* (argument op basis van een goede vergelijking).
- *Die zesdejaars moeten niet zoveel klagen over de hoeveelheid huiswerk. Dat doen die eerstejaars toch ook niet.* (verkeerde vergelijking).

Oorzaak gevolg

- *Als alcohol aan banden wordt gelegd, dan zal het straatgeweld afnemen. (straatgeweld 'kan' gevolg zijn van overmatig alcoholgebruik).*
- Bij onjuiste oorzaak-gevolgrelatie leidt de oorzaak niet tot het genoemde gevolg, het gevolg wordt door iets anders veroorzaakt.
- *Voorbeeld: Als alcohol aan banden wordt gelegd, dan zullen we minder last van zwervers hebben.*

oefeningen

Artikel 1: ‘Stijging in werktevredenheid versterkt bedrijfscultuur’

‘Een recent intern onderzoek toont aan dat 85% van onze medewerkers tevreden is met hun werkomgeving. Dit is een duidelijke verbetering ten opzichte van vorig jaar, toen slechts 75% van onze werknemers tevreden was. Dit succes is te danken aan onze nieuwe initiatieven, zoals flexibele werkuren en het verbeteren van de kantinefaciliteiten. Met deze veranderingen zijn we goed op weg om een van de beste werkplekken in de sector te worden.’

Artikel 2: ‘Het nieuwe werkschema vermindert ziekteverzuim met 30%’

‘Ons bedrijf heeft onlangs een nieuw werkschema ingevoerd dat al na enkele maanden resulteerde in een daling van het ziekteverzuim met 30%. Dit laat duidelijk zien dat onze inspanningen om een gezondere werk-privébalans te bevorderen, vruchten afwerpen. Dankzij deze aanpassing kunnen onze werknemers nu effectiever werken, wat ook blijkt uit de hogere productiviteit die we in deze periode hebben waargenomen.’

Artikel 3: ‘Ons bedrijf behaalt hoogste winsten in de sector’

‘Met trots kunnen we aankondigen dat ons bedrijf dit jaar de hoogste winsten in de sector heeft behaald. Deze resultaten tonen aan dat onze strategieën om kosten te verlagen en efficiëntie te verbeteren, effectief zijn. Onze concurrenten hebben het moeilijk in deze uitdagende tijden, maar wij blijven vooruitgaan en onze aandeelhouders belonen.’

Artikel 4: 'Nieuwe veiligheidsmaatregelen verminderen ongevallen met de helft'

'Onze recente veiligheidsmaatregelen hebben geleid tot een spectaculaire vermindering van 50% in het aantal werkgerelateerde ongevallen. Dit is het bewijs dat onze investering in nieuwe apparatuur en training de juiste keuze was. Door deze verbeteringen kunnen we met zekerheid zeggen dat onze werkplekken veiliger zijn dan ooit tevoren.'

Artikel 5: 'Medewerkers kiezen massaal voor nieuwe pensioenregeling'

'Meer dan 90% van onze medewerkers heeft gekozen voor de nieuwe, vrijwillige pensioenregeling die we hebben geïntroduceerd. Dit toont aan dat onze medewerkers het eens zijn met de veranderingen en vertrouwen hebben in de voordelen die deze nieuwe regeling biedt. We zijn verheugd over deze positieve reactie en zullen blijven werken aan het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden.'

Artikel 6: 'Nieuwe training verhoogt productiviteit met 40%'

'Onze nieuwe training voor medewerkers heeft de productiviteit op de werkvloer met 40% verhoogd. Deze spectaculaire verbetering is een direct resultaat van onze investering in de vaardigheden en capaciteiten van ons team. Dankzij deze training kunnen onze medewerkers nu efficiënter werken en meer output leveren dan ooit tevoren.'

Hoofdstuk 3

Bronnen en de betrouwbaarheid kunnen nagaan

Uitspraken

Definities

Algemene overtuigingen

Data

Voorbeelden

Deskundige opvattingen

Publicaties

Citaten

Statistiek

...

en de valkuilen!

oefeningen

- Bron 1: Een rapport over werkloosheidscijfers, gepubliceerd door een overheidsinstantie.
- Bron 2: Een blogpost over werkloosheid, geschreven door een onbekende auteur met weinig referenties.
- Bron 3: Een nieuwsartikel in een gerenommeerde krant over arbeidsomstandigheden in de industrie.

Reflectievragen

- Wat waren de belangrijkste indicatoren die jullie gebruikten om de betrouwbaarheid van een bron te beoordelen?
- Hebben jullie verschillen opgemerkt in hoe verschillende groepen dezelfde bronnen beoordeelden? Wat verklaart die verschillen?
- Hoe kunnen we in ons dagelijks werk ervoor zorgen dat we altijd informatie uit betrouwbare bronnen gebruiken?
- Wat kunnen we doen als we twijfels hebben over de betrouwbaarheid van een bron?

Verkorte analyse

- Bron of oorsprong?
- Doel?
- Expertise?
- Reputatie?
- Transparantie?
- Bevooroordeeldheid?

Artikel 1: ‘Rapport: Nieuwe studie bewijst dat flexibele werkuren productiviteit verminderen’

‘Volgens een recent rapport gepubliceerd door het Institute for Workplace Efficiency, verminderen flexibele werkuren de productiviteit van werknemers aanzienlijk. De studie, uitgevoerd onder leiding van Dr. John Smith, die eerder werkte voor een groot bedrijf in de beveiligingssector, toont aan dat bedrijven die flexibele werkuren toestaan, een daling van 20% in productiviteit ervaren. Het rapport benadrukt dat traditionele werktijden essentieel zijn voor het handhaven van efficiëntie en discipline op de werkvloer.’

Artikel 2: ‘Gezondheidsexperts adviseren: ‘Meer werken vergroot kans op succes’’

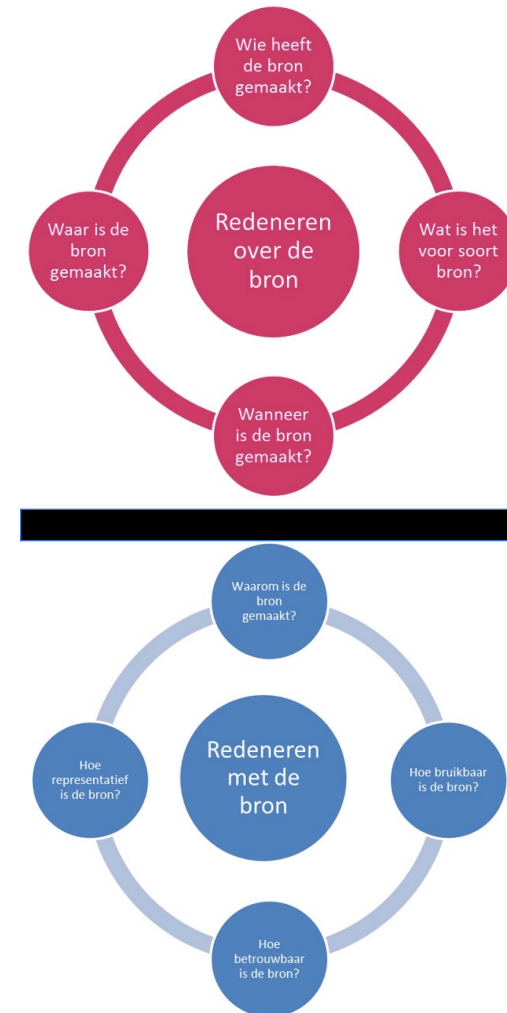
‘Een artikel in het tijdschrift Business Today citeert een studie van de ‘International Success Council’, waarin staat dat mensen die meer dan 60 uur per week werken, meer kans hebben om succesvol te worden in hun carrière. De studie werd geleid door Dr. Emily White, een bekende spreker op succesconferenties, die al meerdere boeken heeft geschreven over het bereiken van persoonlijke en professionele doelen. De resultaten suggereren dat hard werken de sleutel is tot het bereiken van welvaart en succes.’

Artikel 3: ‘Stijging in werkongevallen na introductie van nieuw veiligheidsprotocol’

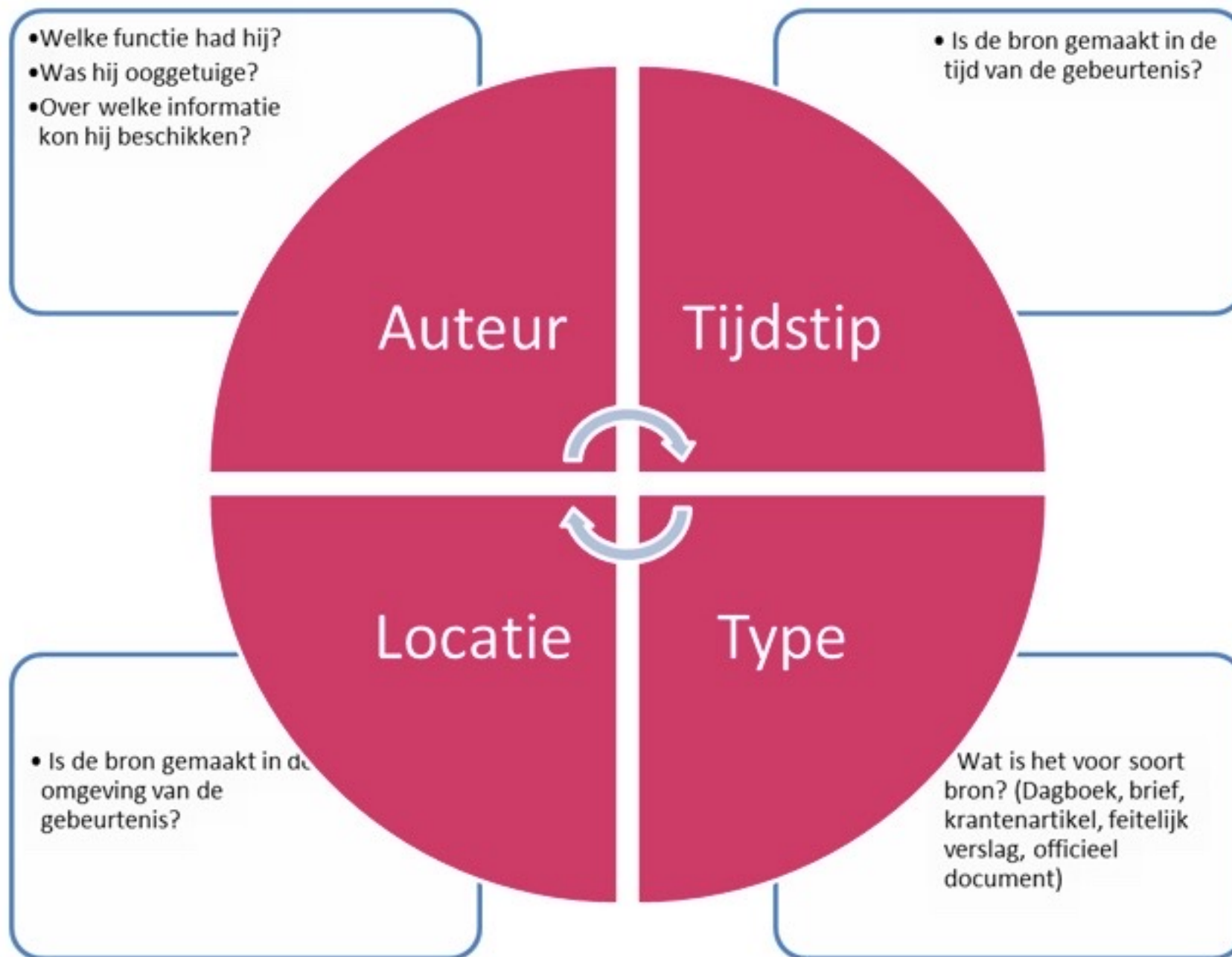
‘De nationale krant Daily Focus meldt dat sinds de introductie van een nieuw veiligheidsprotocol door de overheid, het aantal werkongevallen in de bouwsector met 15% is gestegen. De krant baseert deze claim op een rapport dat is opgesteld door de Confederation of Construction Industries (CCI), een grote belangenvereniging voor bouwbedrijven. Volgens de CCI hebben de nieuwe regels geleid tot verwarring op de werkvloer, wat heeft bijgedragen aan de toename van ongevallen.’

Men kan twee zaken doen

- Redeneren **over** de bron
- Redeneren **met** de bron

In onderstaand schema zie je welke vragen je steeds moet proberen te beantwoorden.

waarderen	evalueren	beoordelen
Wat is belangrijk?	Metten, taxeren, een waarde toekennen (kwantitatief/ kwalitatief of beide)	JUIST OORDELEN
Hoe weet ik dat dit belangrijk is?	PRO – CONTRA criteria	afwegen
BRONNEN	OPLIJSTEN	ARGUMENTATIE- SCHEMA'S

Hoofdstuk 4

- **Cruciale vragen over data en statistiek:**
 - Hoe verzamelen we data en welke?
 - Hoe zetten we data om in informatie?
 - Hoe kan het fout lopen?

1. Selectieve keuze van gegevens (Cherry-picking):

Alleen die gegevens presenteren die een bepaalde conclusie ondersteunen, terwijl andere relevante gegevens worden genegeerd.

Voorbeeld: Een bedrijf meldt dat het aantal arbeidsongevallen in het laatste kwartaal met 30% is gedaald, zonder te vermelden dat in het voorgaande kwartaal een ongewoon hoog aantal ongevallen plaatsvond door een eenmalig incident.

2. Gebruik van gemiddelden zonder context:

Gemiddelden kunnen misleidend zijn wanneer ze worden gebruikt zonder rekening te houden met spreiding of uitschieters.

Voorbeeld: Een rapport stelt dat de gemiddelde lonen in een bedrijf zijn gestegen, zonder te vermelden dat de stijging grotendeels te wijten is aan loonsverhogingen voor het management, terwijl de lonen van de meeste werknemers onveranderd zijn gebleven.

Percentages

20% van de rectoren in
Vlaanderen is een moordenaar.

3. Absolute versus relatieve cijfers: Het presenteren van absolute cijfers kan misleidend zijn als de relatieve context wordt genegeerd, en vice versa.

Voorbeeld: Een bedrijf meldt dat ze het aantal werknemers met 50 heeft verhoogd, wat indrukwekkend lijkt, maar in werkelijkheid is dit slechts een stijging van 1% van het totale personeelsbestand. Verschil tussen percent en percentpunt.

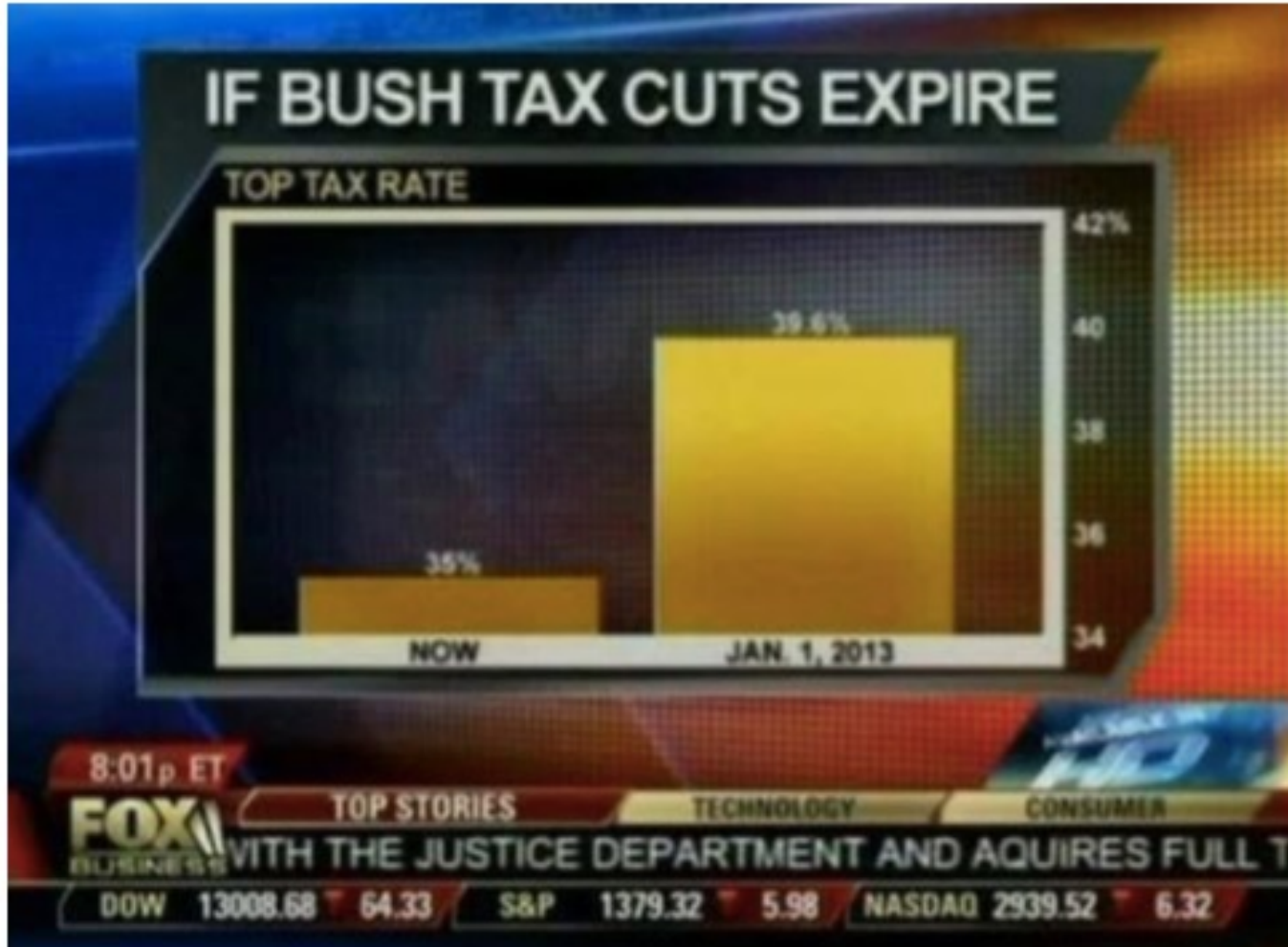
Procent en procentpunt

- De werkloosheid van de beroepsbevolking is van 4,8 % gestegen naar 6,0 %
- Vraag: welke stijging is dit?
- **In procentpunten:** een stijging van **1,2 %** ($6,00 - 4,8$)
- **In procenten:** 25 % ($6,00 - 4,8 / 4,8 = 0,25$ of **25 %**)

4. Grafische manipulatie: Grafieken kunnen worden gemanipuleerd door schalen aan te passen, data weg te laten, of door visuele elementen zo te manipuleren dat ze een vertekend beeld geven.

Voorbeeld: Een grafiek die de stijging van werktevredenheid laat zien door de y-as op 90% te laten beginnen, waardoor kleine veranderingen veel groter lijken dan ze in werkelijkheid zijn.

Grafiek zonder nulpunt, foute voorstelling

Correcte voorstelling

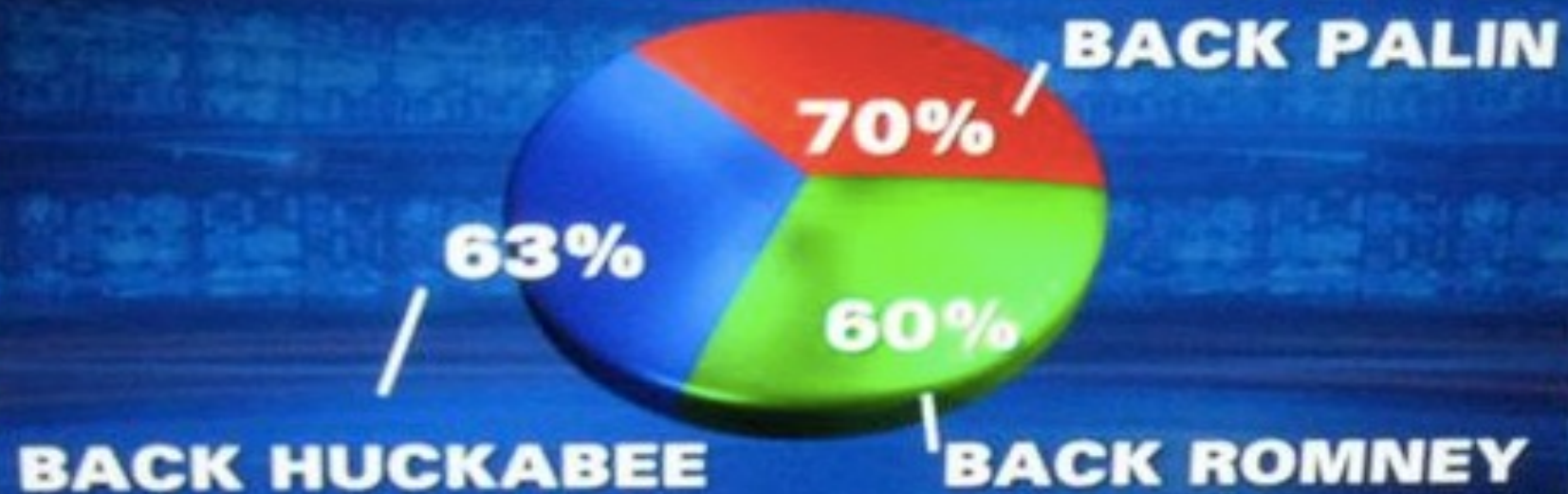
If Bush tax cuts expire...

Top tax rate

2012 PRESIDENTIAL RUN

GOP CANDIDATES

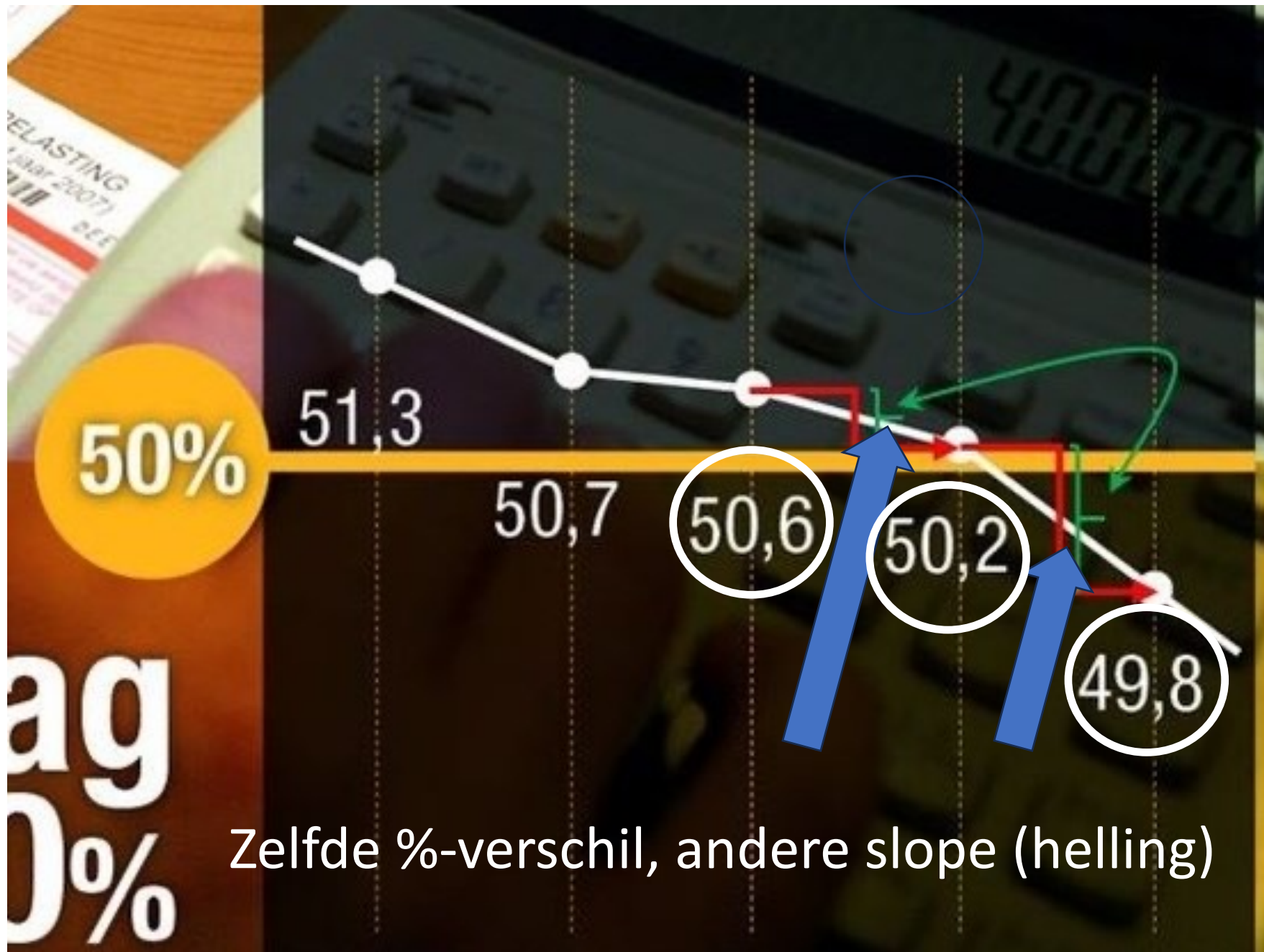
FOX

47°

SOURCE: OPINIONS

DYNAMIC

Ik wil 100% van de taart, er blijft toch nog genoeg over, niet?

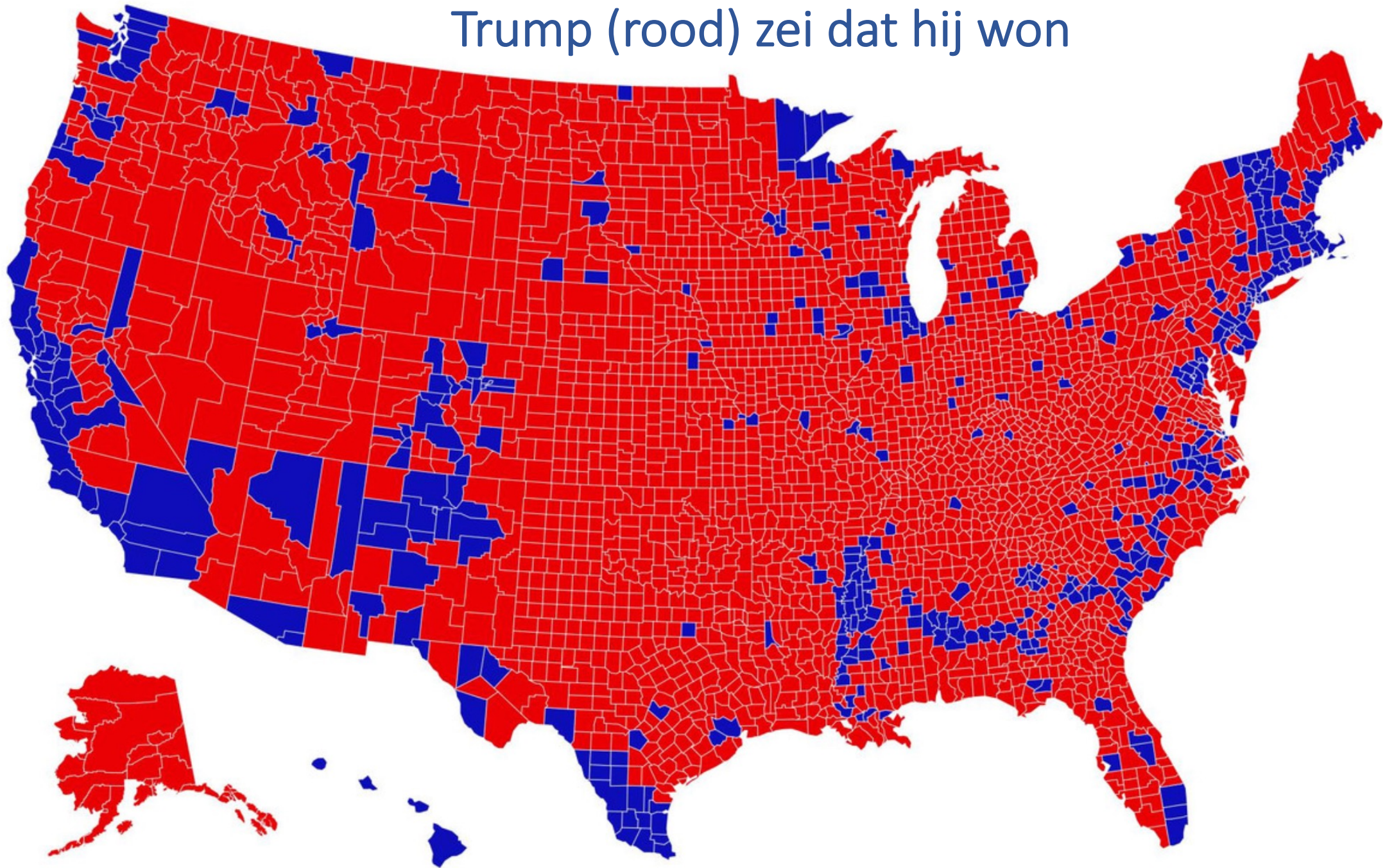
$$50,6 - 50,2 = 0,4$$

$$50,2 - 49,8 = 0,4$$

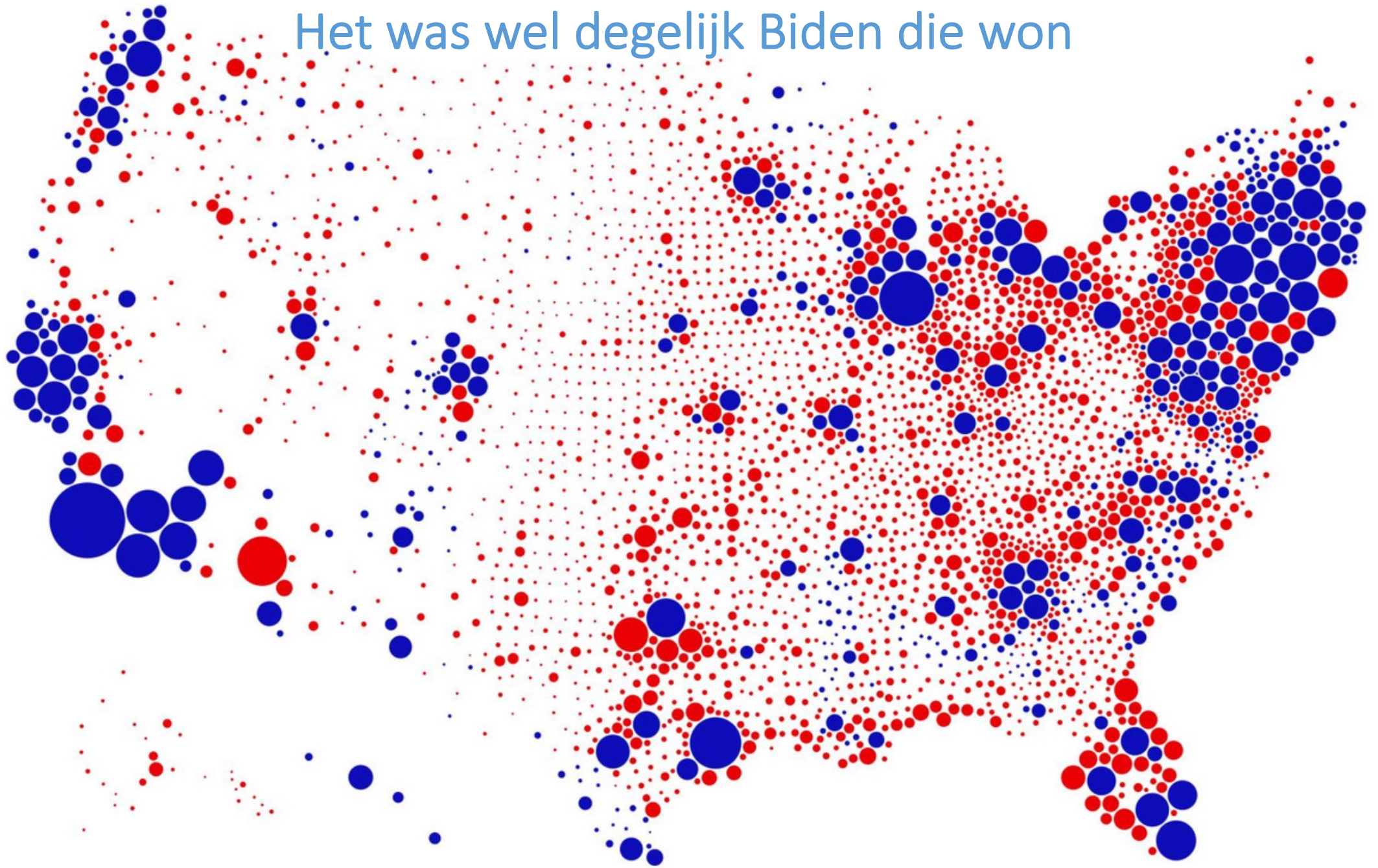
Ja toch?

Dan is er toch iets mis met deze grafiek in een artikel van Knack.

Trump (rood) zei dat hij won

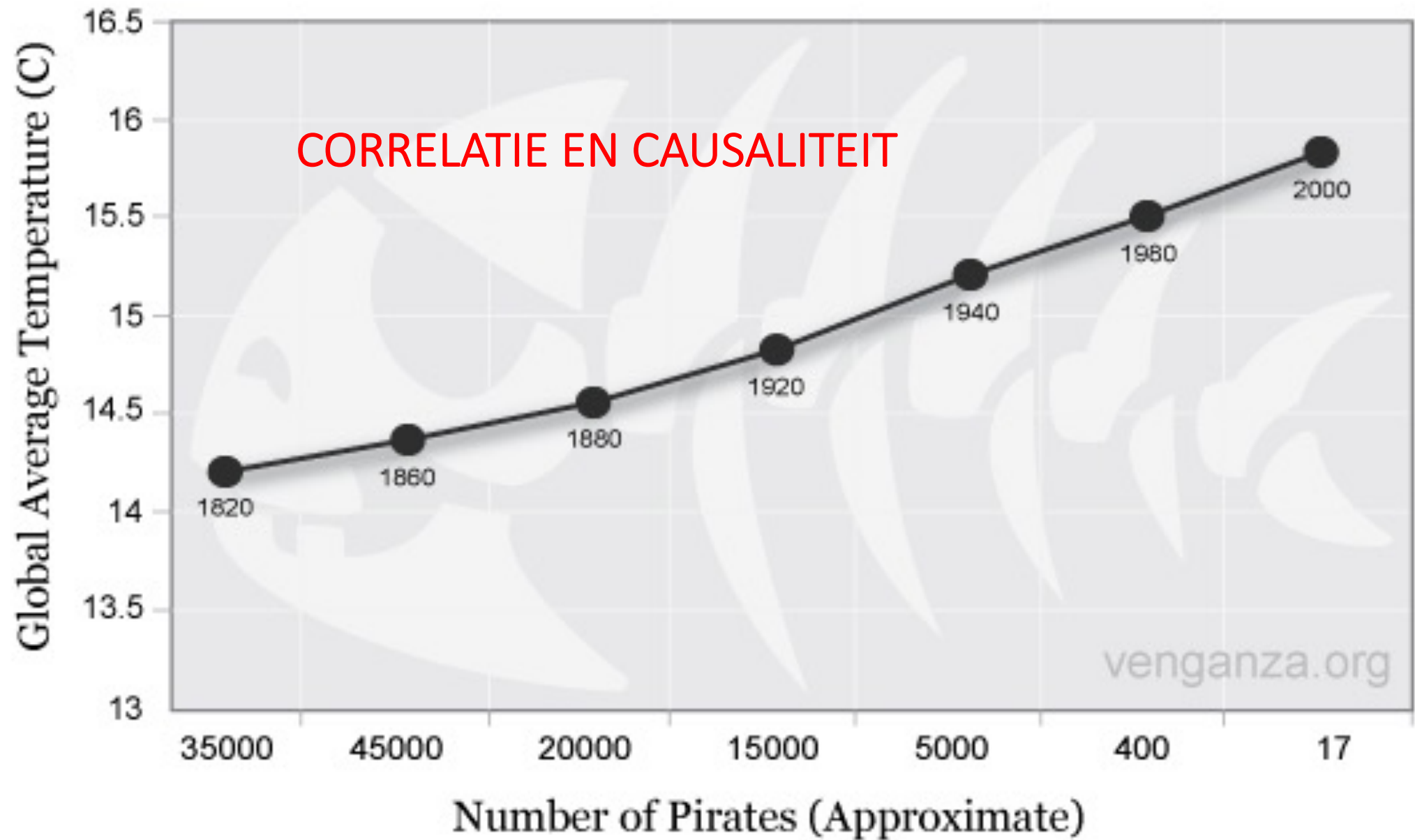
Het was wel degelijk Biden die won

5. Causatie versus correlatie: Het suggereren van een oorzaak-gevolg relatie tussen twee variabelen zonder voldoende bewijs dat een dergelijk verband bestaat.

Voorbeeld: Een bedrijf beweert dat de introductie van een wellness-programma heeft geleid tot een daling van het ziekteverzuim, zonder te vermelden dat de daling ook kan worden toegeschreven aan andere factoren, zoals seizoensgebonden effecten.

Global Average Temperature Vs. Number of Pirates

6. Gebruik van niet-representatieve steekproeven:

Statistieken gebaseerd op een te kleine of niet-representatieve steekproef kunnen misleidende conclusies opleveren.

Voorbeeld: Een tevredenheidsonderzoek onder werknemers wordt alleen uitgevoerd onder nieuw aangenomen personeel, wat een vertekend beeld geeft van de algehele tevredenheid binnen het bedrijf.

7. Tellingen

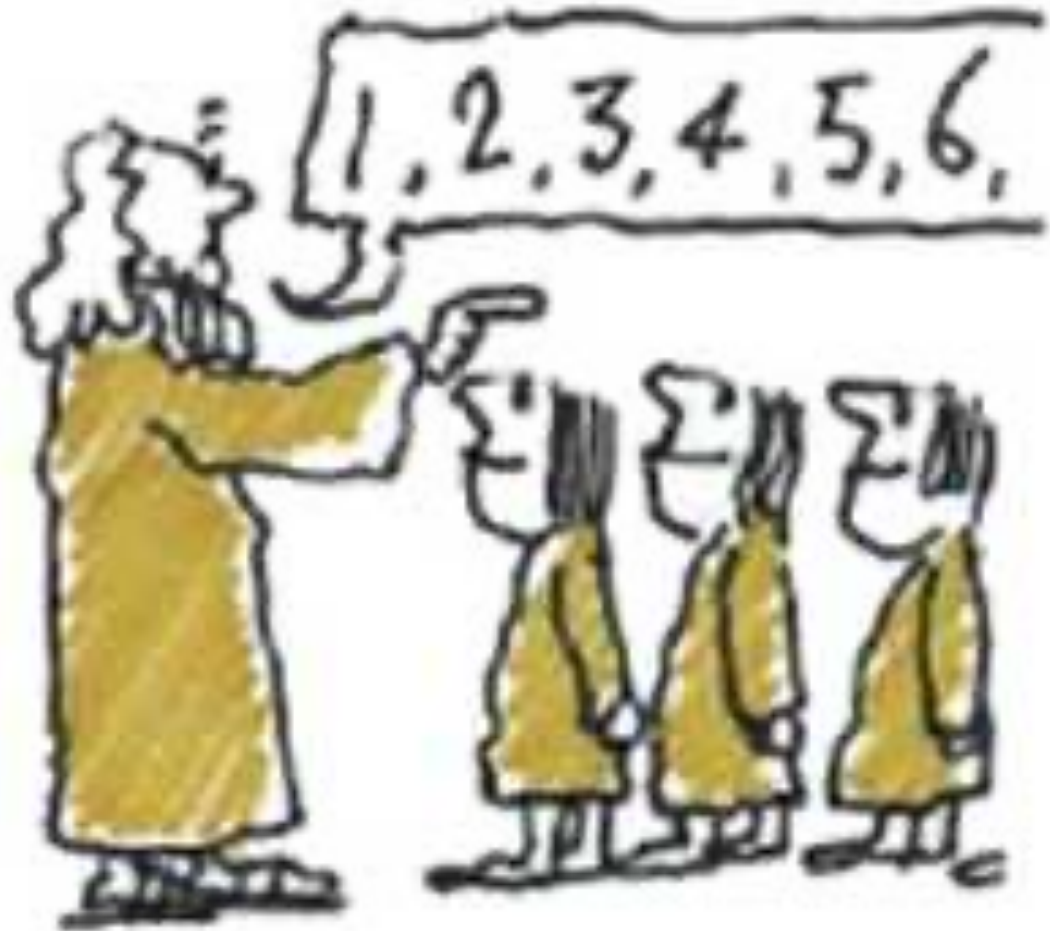
Betogingen: deelnemers tellen

Trump kan ook niet tellen!

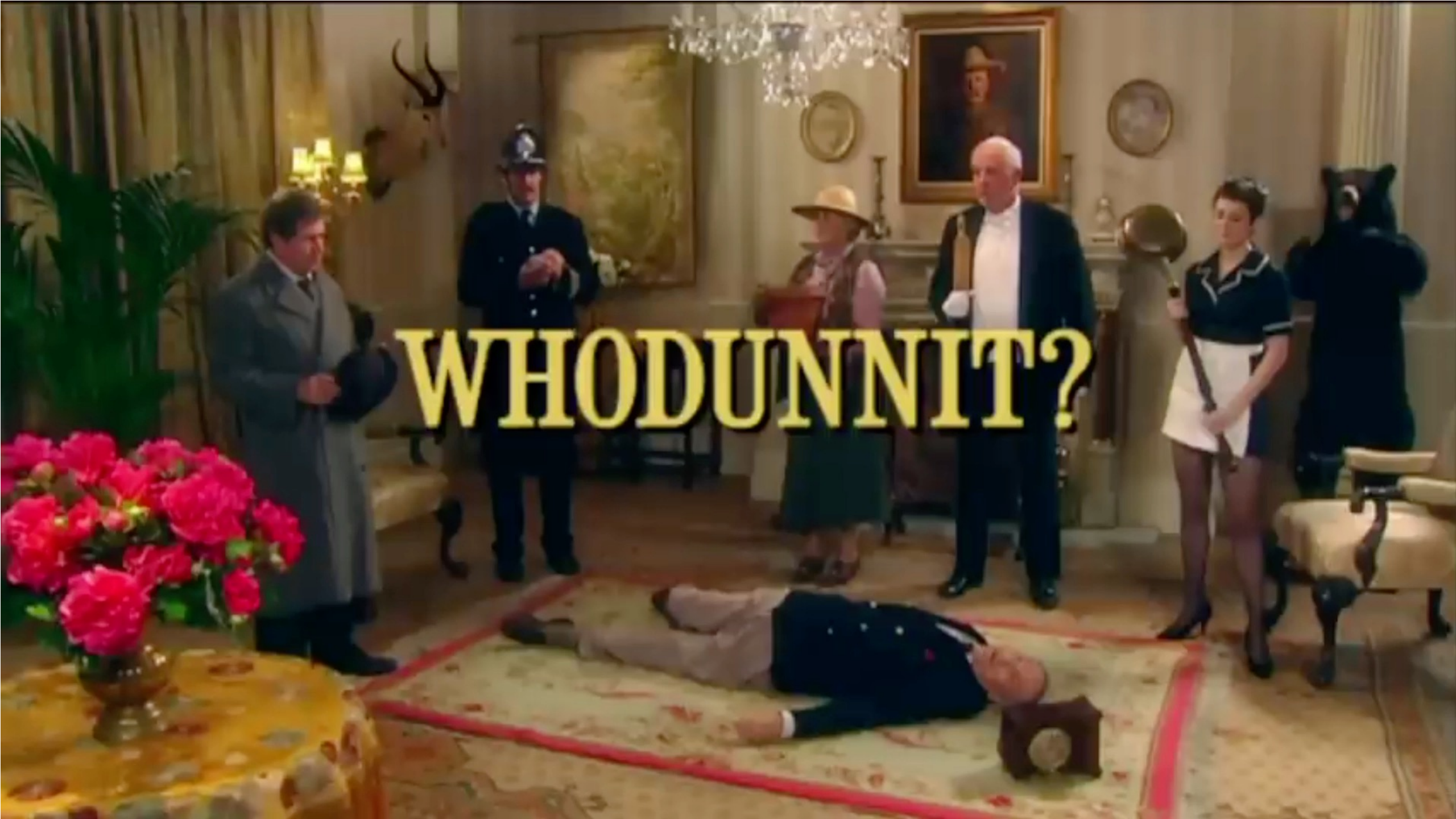

8. Rangschikkingen

9. Getuigenis

A scene from a classic British murder mystery film set in a grand, ornate parlor. In the center, a man in a dark suit lies face down on a patterned rug, with a broken clock nearby. Several people stand around him, looking concerned. On the left, a man in a grey overcoat holds a hat. Next to him is a man in a dark uniform and a peaked cap. In the center background, a woman in a pink top and a wide-brimmed hat stands near a fireplace. To her right, an older man in a dark suit and white shirt stands with his hands in his pockets. Further right, a woman in a dark sailor-style dress and white skirt holds a long object, possibly a cane or a tool. On the far right, a person in a full black bear costume stands near a yellow armchair. The room is decorated with a large potted plant, a vase of red flowers on a table in the foreground, a mounted deer head on the wall, and a large painting. A chandelier hangs from the ceiling.

WHODUNNIT?

10. Experiment

Dit experiment is een
gedachte-experiment

FACTCHECKING

- Wie zal bepalen of de data correct zijn?
- Wie checkt de factcheckers?
- Moet hier geld aan gespendeerd worden?
- Indien ja, hoe doen we dat dan?
- En wie moet dit factchecken organiseren?

Factchecking (truth-o-meter)

DONALD TRUMP

Says troops recently received "one of the biggest pay raises" ever, and that it was the first pay increase in "more than 10 years."

— *PolitiFact National on Thursday, December 27th, 2018*

Not biggest ever; not first in 10 years

Hoofdstuk 5

Omgaan in onderhandelingen

Tabel 2.2. De drie soorten redeneringen, volgens Aristoteles.¹³

argumenten	apodictisch	dialectisch	retorisch
doel	zekerheid	aanvaardbaarheid	overtuigingskracht
status van de premissen	duidelijk waar	aanvaardbaar	overtuigend voor het publiek
gevolgtrekking	geldig	geldig	overtuigend voor het publiek
theorie	logica	dialectica	retorica

1. Overdrijving van claims: Een partij overdrijft de voordelen of nadelen van een bepaalde uitkomst om de tegenpartij onder druk te zetten.

Voorbeeld: Een werkgever beweert dat een loonsverhoging van 5% de organisatie in ernstige financiële problemen zou brengen, terwijl de werkelijke impact veel kleiner is.

2. Selectieve onthulling van informatie: Alleen de informatie presenteren die gunstig is voor de eigen positie, terwijl andere relevante informatie wordt achtergehouden.

Voorbeeld: Tijdens loononderhandelingen benadrukt het management de stijgende kosten, maar verzwijgt ze een recente toename in winstgevendheid.

3. Falsificatie van gegevens: Het opzettelijk verstrekken van onjuiste of vervalste informatie om de tegenpartij te misleiden.

Voorbeeld: Een bedrijf presenteert gemanipuleerde cijfers over productiviteitscijfers om een strengere werkdiscipline te rechtvaardigen.

4. Foute vergelijkingen maken: Het maken van ongepaste vergelijkingen om een punt te versterken.

Voorbeeld: Het management vergelijkt de salarissen in hun bedrijf met die in een andere, veel kleinere en minder winstgevende sector om een lager loonniveau te rechtvaardigen.

5. Manipulatie van tijdsdruk: Een partij creëert kunstmatige tijdsdruk om de tegenpartij te dwingen snel beslissingen te nemen zonder voldoende informatie.

Voorbeeld: Een werkgever stelt dat een voorgestelde regeling binnen 24 uur moet worden geaccepteerd, anders vervalt het aanbod, terwijl er in werkelijkheid geen directe tijdsdruk is.

6. Misbruik van autoriteit of experts: Het verwijzen naar een zogenaamd 'onafhankelijke' expert of autoriteit die in werkelijkheid bevooroordeeld is of onvolledige informatie verstrekt.

Voorbeeld: Een werkgever beroept zich op een door het bedrijf betaald adviesrapport dat gunstig uitpakt voor de voorgestelde bezuinigingen, zonder de volledige methodologie van het rapport te delen.

Oefeningen (rollenspel)

Hoofdstuk 6

Belangrijke aspecten van communicatie over misleidende informatie

1. Voorbereiding en onderzoek: Voordat je communiceert over misleidende informatie, moet je grondig onderzoek doen om ervoor te zorgen dat je eigen feiten correct zijn en goed onderbouwd. Dit helpt om geloofwaardigheid te behouden.

Voorbeeld: Als je ontdekt dat een bepaald statistisch cijfer verkeerd wordt gepresenteerd in een rapport, verzamel dan de juiste cijfers en zorg ervoor dat je de context goed begrijpt voordat je dit naar voren brengt.

2. Kies je moment en medium zorgvuldig: Het is belangrijk om te overwegen wanneer en hoe je de misleidende informatie aan de orde stelt. Dit kan variëren van een privégesprek met een leidinggevende tot een publieke presentatie tijdens een vergadering.

Voorbeeld: Als een collega een verkeerd feit tijdens een teamvergadering naar voren brengt, kun je ervoor kiezen om het na de vergadering één-op-één te bespreken om te voorkomen dat je hen publiekelijk corrigeert.

3. Blijf feitelijk en vermijd emotionele reacties: Het is cruciaal om kalm en gefocust te blijven op de feiten wanneer je misleidende informatie bespreekt. Vermijd emotioneel geladen taal die de discussie kan escaleren.

Voorbeeld: In plaats van te zeggen: 'Dit is totaal verkeerd en misleidend!', kun je zeggen: 'Ik denk dat er een misverstand is; laten we naar de exacte cijfers kijken om dit te verduidelijken.'

4. Gebruik voorbeelden en analogieën: Mensen begrijpen vaak beter hoe misleidende informatie werkt wanneer je concrete voorbeelden of vergelijkingen gebruikt die aansluiten bij hun eigen ervaringen.

Voorbeeld: Als iemand een statistiek presenteert zonder context, kun je zeggen: 'Dit is net als zeggen dat een auto snel is omdat hij 200 km/u kan rijden, zonder te vermelden dat hij dat alleen op een racebaan kan doen.'

5. Toon respect en begrip: Wanneer je anderen confronteert met het feit dat ze mogelijk misleidende informatie hebben verspreid, is het belangrijk om respectvol te zijn en aan te geven dat dit een gemeenschappelijke zorg is, en niet een persoonlijke aanval.

Voorbeeld: 'Ik begrijp dat het niet eenvoudig is om altijd de juiste informatie te hebben. Laten we samen kijken hoe we dit in de toekomst beter kunnen controleren.'

6. Wees voorbereid op weerstand: Sommige mensen kunnen defensief reageren wanneer ze worden geconfronteerd met de mogelijkheid dat ze misleidende informatie hebben verspreid. Het is belangrijk om voorbereid te zijn op weerstand en een constructieve dialoog aan te moedigen.

Voorbeeld: Als iemand ontkent dat hun informatie misleidend is, kun je zeggen: 'Ik begrijp je standpunt, maar laten we kijken naar alternatieve bronnen of aanvullende data om zeker te zijn dat we de juiste informatie gebruiken.'

7. Follow-up en ondersteuning bieden: Het proces stopt niet bij het corrigeren van misleidende informatie. Het is belangrijk om follow-up te doen en te zorgen voor ondersteuning zodat dezelfde fout niet opnieuw gebeurt.

Voorbeeld: Nadat je een misverstand hebt rechtgezet, kun je voorstellen om in de toekomst gezamenlijk te werken aan het controleren van informatiebronnen voordat deze worden gedeeld.

Oefeningen (rollenspel)

Hoofdstuk 7

Een vraag voor AI: geef eens wat tips!

1. Bronverificatie:

Controleer de bron van het nieuws. Betrouwbare bronnen zijn vaak gevestigde nieuwskanalen, academische instellingen of bekende experts. Wees voorzichtig met onbekende websites of blogs.

Kijk naar de URL. Soms gebruiken nepnieuwswebsites URL's die lijken op die van legitieme nieuwssites, maar met kleine aanpassingen.

2. Fact-checken:

Gebruik fact-checking websites zoals Snopes, FactCheck.org, en in Nederland bijvoorbeeld Nu.nl Checkt of Nieuwscheckers.

Controleer de informatie op meerdere betrouwbare nieuwsbronnen. Als het belangrijk nieuws is, wordt het meestal door meerdere gerenommeerde media gedeeld.

3. Let op emotionele taal:

Fake news maakt vaak gebruik van overdreven emotionele of sensationele taal om je aandacht te trekken en te manipuleren. Als het bericht je erg boos of bang maakt, kan het een goed idee zijn om even rustig te onderzoeken of het wel klopt.

4. Controleer de data

Kijk naar de datum van het artikel. Oude nieuwsberichten worden soms hergebruikt of gepresenteerd als recent om verwarring te zaaien.

5. Onderzoek de auteurs:

Zoek de naam van de auteur op om te zien of hij of zij geloofwaardig is.
Nepnieuwsartikelen hebben soms geen auteur of gebruiken fictieve namen.

6. Foto's en video's controleren:

Foto's en video's kunnen worden gemanipuleerd. Gebruik tools zoals Google Reverse Image Search om te zien waar en wanneer een afbeelding eerder is gebruikt.

7. Kijk naar de bewijsvoering:

Echte journalistiek onderbouwt beweringen met bewijs. Als een artikel grote beweringen doet zonder bronnen of bewijs, wees dan sceptisch.

8. Blijf objectief:

Probeer niet te snel conclusies te trekken op basis van je eigen meningen of vooroordelen. Fake news speelt vaak in op bestaande overtuigingen om mensen gemakkelijker te misleiden.

9. Rapporteer nepnieuws:

Op sociale media kun je vaak berichten rapporteren die verdacht zijn als nepnieuws. Dit helpt platforms om het bereik van dergelijke berichten te beperken.

10. Educatie en bewustwording:

Leer meer over mediawijsheid en digitale geletterdheid. Begrijpen hoe informatie online verspreid wordt en hoe je kritischer kunt denken helpt je om fake news te herkennen en te vermijden.

11. Begrijp de beperkingen:

Elk AI-systeem heeft beperkingen. Het is nuttig om te begrijpen wat de AI wel en niet kan. Bijvoorbeeld, mijn training gaat tot eind 2023, wat betekent dat ik geen gegevens of gebeurtenissen ken die daarna zijn gebeurd.

12. Gebruik kritisch denken:

Beoordeel de informatie kritisch. Vraag je af of het logisch is, en wees vooral sceptisch tegenover informatie die buitengewoon lijkt of sterk afwijkt van algemeen geaccepteerde kennis.

13. Vraag om uitleg: Aarzel niet om uitleg of verduidelijking te vragen over hoe de AI tot een bepaalde conclusie is gekomen. Dit kan helpen om de redenering en de betrouwbaarheid van de informatie beter te begrijpen.

‘Het is altijd een goed idee om een gezonde dosis scepticisme te behouden en bereid te zijn om verder te onderzoeken, vooral als beslissingen die van belang zijn, gebaseerd moeten zijn op de verkregen informatie’.

Hoofdstuk 8

OMA ANNA was een OEN en
onder invloed van LSD raakte
ze VAAK de KLUTS kwijt en
smeerde zich dan DIK in met
NIVEA. Tijd voor een KOE als
HELD!

Filosofische tips

Het Scheermes van Ockham.

‘Als je afdoende kan verklaren op basis van gekende mechanismen die verder geen mysteries of vragen oproepen dan moet je het niet verder zoeken’.

In het wetenschappelijk denken geldt dat niets als waar kan worden aanvaard als niet een procedure kan worden bedacht waarmee zou kunnen aangetoond worden dat het niet waar is.

Het Scheermes van Hanlon.

Het Scheermes van Hanlon is een mentaal model dat afraadt om kwaadwillendheid aan te nemen als een situatie verklaard kan worden door een fout of onoplettendheid. Zoals het principe stelt: "Schrijf nooit kwaadwilligheid toe aan iets dat adequaat verklaard kan worden door onwetendheid of fout

Hume's Guillotine (ook bekend als het Is-ought probleem)

Je kunt geen normatieve conclusie (wat zou moeten zijn) afleiden uit puur feitelijke premissen (wat is).

Voorbeeld: Je ziet dat de natuur vol competitie en geweld zit. Daaruit kun je niet automatisch concluderen dat mensen elkaar ook moeten beconcurreren of gewelddadig mogen zijn. Dat de natuur zo is, betekent niet dat onze moraal zo hóórt te zijn.

Newton's Flaming Laser Sword

Als iets niet empirisch (experimenteel) getest kan worden, heeft het geen zin om erover te discussiëren.

Voorbeeld: Discussies over het bestaan van het onzichtbare of metafysische, zoals het bestaan van een bovennatuurlijke ziel. Aanhangers van Newton's principe zouden zeggen dat zolang het niet getest kan worden, het niet nuttig is om erover te discussiëren.

Popper's Falsificatieprincipe

Een theorie moet weerlegd kunnen worden om wetenschappelijk te zijn.

"Alle zwanen zijn wit" is een uitspraak die getest kan worden; het is wetenschappelijk omdat het kan worden weerlegd als er een zwarte zwaan wordt gevonden. Daarentegen is een uitspraak als "Er bestaat een onzichtbare kracht die alles bestuurt" niet weerlegbaar, en volgens Popper dus niet wetenschappelijk.

Betrouwbare kennis is coherent en samenhangend.

Evolutiebiologie, link met geologie, paleontologie en de genetica.

Geologie link met fysica,

Genetica link met chemie,

Enz.

Bij pseudowetenschappen, valse opvattingen of geloof (bijgeloof) zweeft dit alles, ze kan niet geklikt worden aan andere kennis (homeopathie, astrologie, ...).

Sagan's Baloney Detection Kit

Carl Sagan stelde een reeks vragen voor om onzin te onderscheiden van wetenschap, zoals "Zijn er bevestigende resultaten van onafhankelijke bronnen?" en "Is er een manier om het te testen?"

Voorbeeld: Bij het beoordelen van claims over genezende kristallen, zou je volgens Sagan's kit vragen kunnen stellen als: "Zijn er dubbelblinde onderzoeken gedaan?" of "Heeft een onafhankelijk onderzoek dezelfde resultaten opgeleverd?"

Grice's Razor

Neem aan dat iemand de eenvoudigste, meest voor de hand liggende betekenis bedoelt, tenzij er duidelijke aanwijzingen zijn voor iets anders.

Voorbeeld: Iemand zegt "Het regent pijpenstelen." In plaats van te interpreteren dat er daadwerkelijk metalen pijpen uit de lucht vallen, begrijp je dat ze simpelweg bedoelen dat het hard regent. Grice's Razor helpt om misverstanden te vermijden door de meest logische interpretatie te kiezen.

Alder's Razor

Als je het niet eenvoudig kunt uitleggen, is het waarschijnlijk niet waar. Deze heuristiek stelt dat onnodig complexe uitleg vaak wijst op misleiding of onbegrip.

Voorbeeld: Iemand gebruikt veel jargon en complexe zinnen om uit te leggen waarom een dieet werkt. Alder's Razor zou suggereren dat als ze het niet eenvoudig kunnen uitleggen, ze het zelf niet goed begrijpen.

Hitchen's Scheermes

Datgene waarvoor geen bewijs bestaat, kan zonder bewijs worden afgewezen."

Voorbeeld: Als iemand beweert dat er onzichtbare elfjes in de tuin wonen, maar er is geen bewijs voor deze claim, kun je deze claim zonder bewijs verwerpen, volgens Hitchen's scheermes.

Occam's Bezem (Ockham's Broom)

De neiging om ongewenste of complicerende feiten "weg te vegen" om een verklaring eenvoudiger te maken, vaak gebruikt als een waarschuwing.

Een onderzoeker publiceert alleen de resultaten die zijn theorie ondersteunen en laat tegenstrijdige bevindingen buiten beschouwing. Dit gebruik van de "bezem" maakt de theorie eenvoudiger, maar ook misleidend.

De 4 B's

Buitengewone beweringen hebben buitengewone bewijzen nodig of (ECREE of Extraordinary claims require extraordinary evidence) (Sagan Standaard)

'A wise man proportions his beliefs to the evidence' (David Hume)

Dank voor uw aandacht

